

SKOVEN

Månedsskrift
udgivet af
Dansk Skovforening
August 1973

Fredningen af Klintholm
trækker formentlig ud

Adgangsbegrænsningen til
landbohøjskolen strammet

**Knaphed på
råtræ til
de danske
savværker**

*Stor efterspørgsel
efter nåletræer*

Regeringens spareplaner betyder
afskedigelse på landbohøjskolen

**Derfor
betaler
vi for
stats-
skove**
Læs side 5

**Svenske savværker
mangler kapacitet**

**Nyt råd til
skatteyderne:
– Køb en skov**

**Bedre vilkår
for skovejere**

**Tørken har nu også
ramt skovene**

**Ministerbesøg på
Hald og i Kompedal**

**De danske
nåletræer
stiger også**

**Træindustrien vil ikke
betale til godsejerne**

**Derfor
giver
statens
skove
under-
skud**

**De store lagre
sluger nye
prishop for træ**

**Skoven er også til
for produktionen**

**Besparelser i skovene
koster staten mange penge**

**Træpriser steget og
efterspørgslen god**

HIAB 670

DEN NYE SKOVKRAN

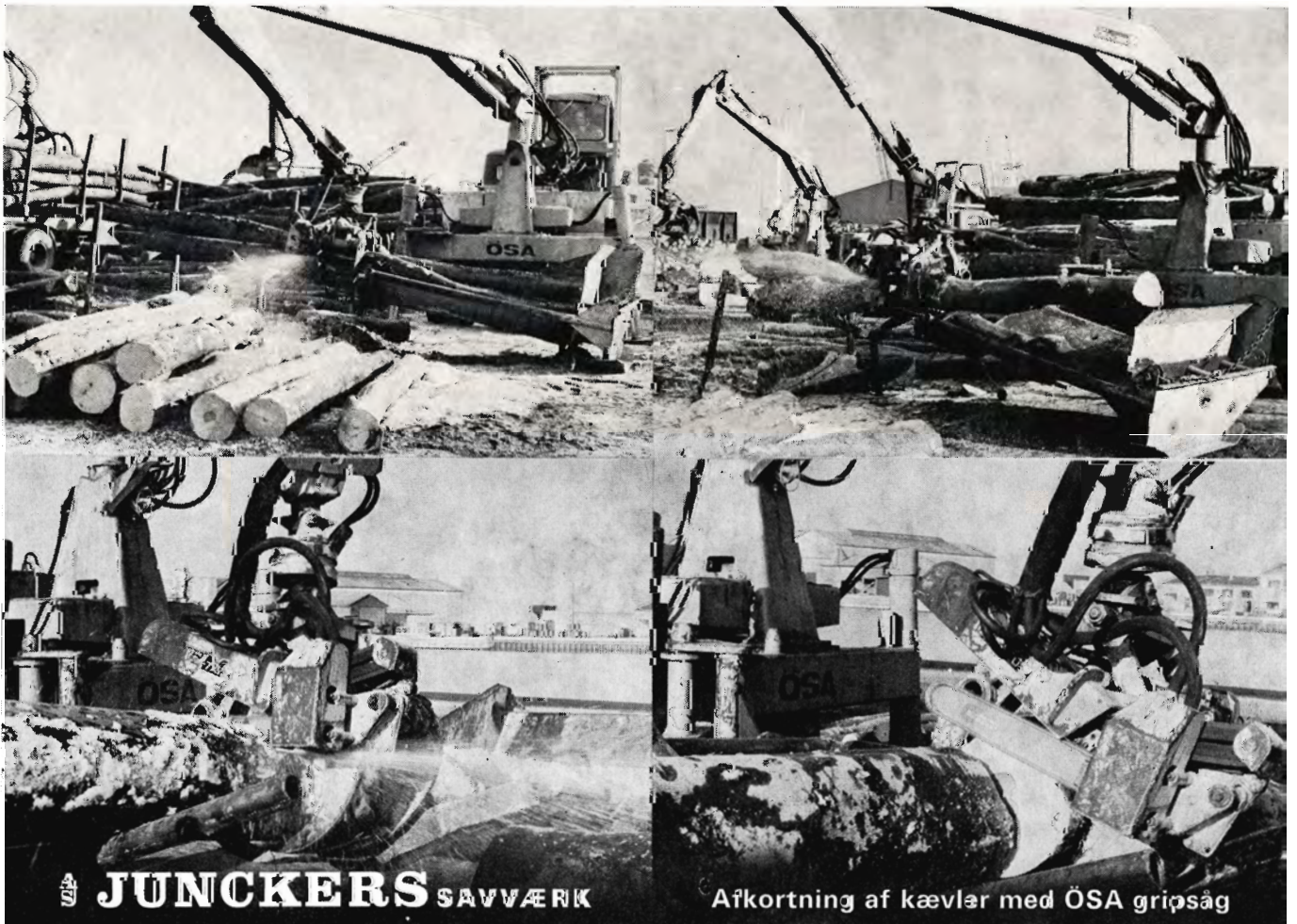
Med kapacitet på 6 tm, 6,95 m arm-længde, 1,3 m hydraulisk armforlænger og 410° drejning med dobbelt sæt drejecylindre.

HIAB 670 er en hel ny konstruktion, hvor alle erfaringer fra verdens største kranfabrik er taget i betragtning. Et nyt kvalitetsprodukt om hvilket vore forhandlere gerne står til tjeneste med alle oplysninger.

HIAB-FOCO^{AS}

Knapholm 8 · DK-2730 Herlev · Telf. (01) 94 81 22

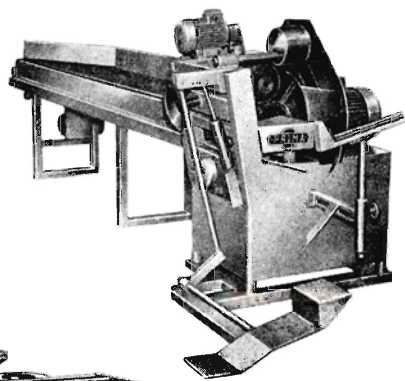
JUNCKERS SAVVÆRK

Afkortning af kævlar med ÖSA gripsåg

Langt træ til Pindstrup

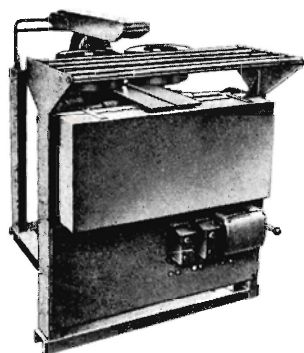
NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

Aut. afbarkningsmaskine »PRIMA«

**Barkmaskine for traktordrift
kraftoverføringstrukket**

**Midtkløvrundsav
»PRIMADONNA« 500 og 700**

BMR - afbarkningsmaskiner er særlig velegnet til afbarkning af rafter fra 3,5 – 14 cm i diameter i længder fra 1 – 3 m.

BÜLOW MØLLER
MASKINFABRIK
Ternevej 3, 4000 Roskilde
tlf. (03) 35 18 98.

Øst for Storebælt:
A. Andersen,
Hvalso
Tlf. (03) 40 83 44

Vest for Storebælt:
A. Pedersen
Silkeborg
Tlf. (06) 82 23 41

Fra Dansk Skovforening:

Skovteknisk Institut bliver

Skovteknisk Institut forbliver i Vester Voldgade 86. Instituttet har lejet otte gode kontorlokaler beliggende i samme opgang og på etagen lige under Dansk Skovforening.

Der er herved skabt mulighed for en fortsættelse af det snævre samarbejde, der består mellem de to institutioner. Pladsforholdene i Vester Voldgade har været en hård belastning for medarbejderne, men når de nye lokaler tages i brug, antagelig i løbet af december 1973, vil der blive god plads til alle, og det bliver desuden muligt igen at indrette et permanent mødelokale, der kan benyttes til de utallige møder i bestyrelser og udvalg.

Vi er glade for denne løsning, som skulle sikre den bedst mulige betjening af foreningens medlemmer.

Fredningspåstand for ØSTMØN

Fredningsplanudvalget for Storstrøms Amt har rejst fredningspåstand for Østmøn. Fredningspåstanden indeholder nogle bestemmelser, der er af overordentlig stor interesse for skovbrugserhvervet.

For skovene under Klintholm gods er der således rejst krav om, at der højst

må være 150 ha med nåletræ, resten skal opretholdes med danske løvtræarter. Skovene skal drives i henhold til en arbejds- og driftsplan, der udarbejdes af ejeren i samarbejde med fredningsplanudvalget og revideres hvert 5. år.

Sagens behandling følges på nærmeste hold af Dansk Skovforening.

Vedr. statens opkøb og forvaltning af arealer til rekreative formål m. v.

Der har længe hersket tvivl om, hvorledes statens opkøb og drift af fredede arealer skulle organiseres.

Der er nu nedsat et udvalg til behandling af dette og en lang række tilstødende spørgsmål. Formand er kontorchef *H. Korsbæk*, administrationsdepartementet, og der er desuden otte udvalgsmedlemmer: to fra boligministeriet, to fra kulturministeriet, tre fra landbrugsministeriet og en fra økonomi- og budgetministeriet.

Det danske Hedeselskab og Småskovforeningerne

Fusionen mellem Det danske Hedeselskab og Småskovforeningerne trækker tilsyneladende i langdrag, idet administrationsdepartementet har henvist sagen til behandling i ovennævnte udvalg vedrørende statens opkøb og forvaltning af arealer til rekreative formål m. v.

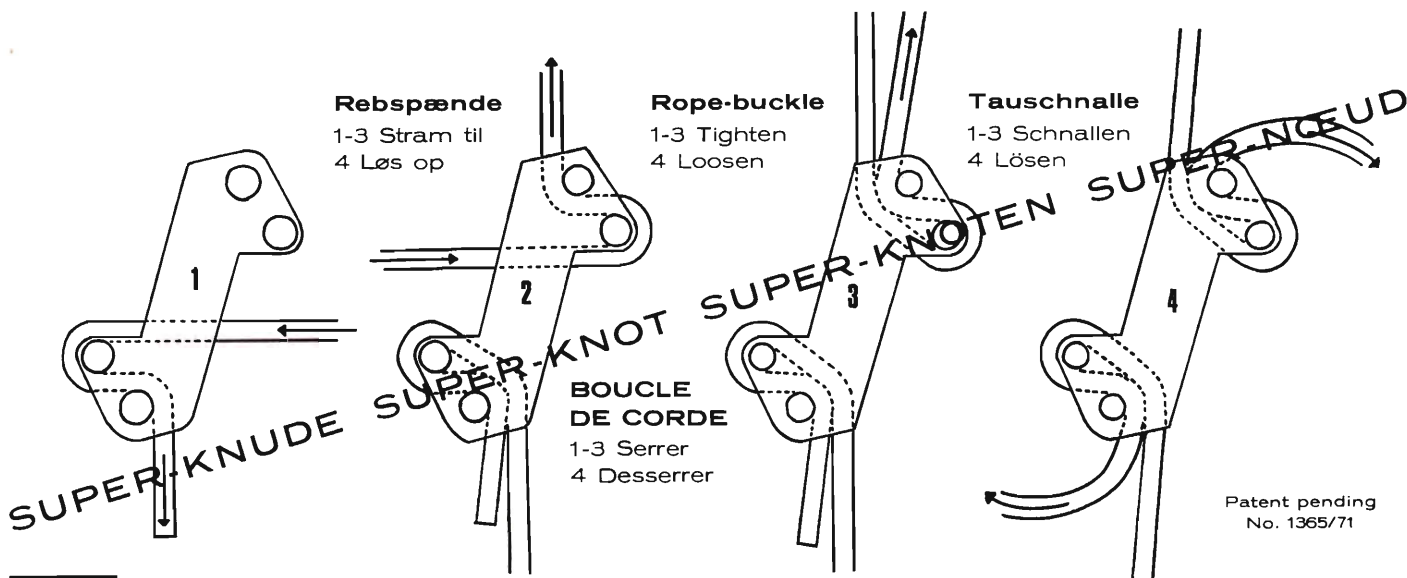
Dansk Skovforening ser med bekymring på den forsinkelse, sagens behandling herved udsættes for. Vi har med brev til udvalgets formand givet udtryk for denne bekymring og har bedt om foretræde for udvalget. Vi har mundtligt fået tilsagn om, at vi vil blive indkaldt til et møde efter 1. september.

SKOVEN skifter redaktion

Forstkandidat *Mikal Herløw* tiltræder den 1. september som medarbejder i Dansk Skovforening. Mikal Herløw overtager fra og med SKOVEN 10 redaktionen, og skal desuden virke som medarbejder i Handelskontoret og sekretariatet. M. Herløw er forstkandidat fra 1971 og har hidtil været beskæftiget dels på Skovbrugsinstituttet, dels som sekretær i Danske Forstkandidaters Forening.

Ny leder af Økonomisk-Statistisk afdeling

Forstkandidat *Tom Nielsen* har den 1. august tiltrådt stillingen som leder af økonomisk-statistisk afdeling. - Tom Nielsen har siden 1. november 1972 været beskæftiget i Skovforeningen, dels som redaktør af SKOVEN, dels som medarbejder i sekretariatet.

ANDERS BENDT

POSTBOX 494

DK 8100 AARHUS C

06-27 1911

SKOVEN

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING
Vester Voldgade 86
1552 København V
Telf.: (01) 12 21 66*
Postgirokonto: 1964

Redaktionsudvalg:
Dr. agro. M. baron
Schaffalitzky de Muckadell
(formand)
Professor
N. K Hermansen
Statsskovrider
Vagn Johansen
Forstfuldmægtig
M. Elbæk Jørgensen
Skovrider
Aa. Marcus Pedersen
Skovrider
Ole Fog

Ansvarshavende redaktør:
Forstkandidat
Tom Nielsen
Dansk Skovforening

Annoncetegning:
Redaktør P. Hauberg
Dansk Skovforening

Abonnement:
Tegnes hos
Dansk Skovforening
Koster for 1973
kr. 60,- (incl. moms)

Medlemmer af Dansk Skovforening
modtager et ekspl. af SKOVEN og
»Dansk Skovforenings Tidsskrift«
vederlagsfrit.

Stol til SKOVEN's
september-nummer
må indsendes inden 28. august.

Forsiden:

Fredningen af Klintholm
trækker væsentlig ind
Norske skovrider
mangler kapacitet
Knapthed på
råtræ til
de danske
sawværker
Skovforvalter
eller skovrider
Skovforvalter
eller skovrider
Derfor
betaler
vi for
skovet
Træindustrien vil ikke
betale til godsejerne

**Derfor
giver
statens
skove
under-
skud**

Nat end til
skatteløsning
- Koloniskov
Børneskole
for skovriderne
Der store læge-
slager sty-
pris-lip for træ

Skoven er også til
for produktionen
Begynder! Skovene
koster staten mange penge
Træpriser steger og
efterspørgslen vild

Avissoverskrifter fra den sidste måned. Nogle af de mere markante artikler er gengivet inde i bladet.

Tryk:
Juelsminde Bogtryk
Telf.: (05) 69 30 94

AUGUST 1973

Samarbejdet mellem Skovskolen og Skovteknisk Institut

Af MICHAEL SCHAFFALITZKY DE MUCKADELL
Formand for Dansk Skovforening

I den betænkning, som det af Dansk Skovforening nedsatte udvalg vedrørende Skovskolens målsætning afgav i august 1971, hed det i konklusionen til slut:

»Skolens aktiviteter bør udøves i meget nært samarbejde med Skovteknisk Institut. Udvalget anbefaler, at Skovteknisk Institut henlægges geografisk til Nødebo, og at der ansættes en fælles leder for de to institutioner.«

Som nævnt i en bitter leder - med samme titel og samme indledning i Skoven nr. 10, 1972, fik udvalgets konklusion sit første alvorlige grundskud, da Staten torpederede vort forslag om, at skovrider Aage Marcus Pedersen skulle være leder af både Skovskolen og Skovteknisk Institut.

Da vi omsider kom til kræfter efter denne ubegribelige afgørelse, arbejdede Instituttet videre med udflytningstanken. Humøret hos mange af os havde ganske vist taget skade. Muligheden for at have fælles leder var helt klart en elegant konstruktion, som blev forspildt.

Arbejdet med udflytningen fik sit næste grundskud, da en gunstig lejemulighed i en skovfogedbolig under Statsskovbruget faldt bort. Senere arbejdede Instituttet videre med at bygge kontorlokaler på Statsskovbrugets grund ved Skovskolen. Denne mulighed var ikke uden perspektiver, men temmelig dyr og i anden økonomisk henseende heller ikke ideel.

I begyndelsen af juni blev det imidlertid oplyst, at en velegnet og ret billig lejlighed på ca. 200 m² ville blive ledig ca. 1.-1. 1974 i Vester Voldgade 86 under Dansk Skovforening. Denne nye situation gav anledning til en for-

nyet gennemgang af problemstillingen. Dansk Skovforenings bestyrelse, som hele tiden havde næret nogen bekymring ved at slippe den nære kontakt med Instituttet, og som var skuffet over den senere udvikling, besluttede herefter at tilbyde Skovteknisk Institut lejligheden. Ved et møde bestemte Instituttets bestyrelse at acceptere dette forslag.

Instituttets nærmere tilknytning til Skovskolen rummede store perspektiver, og den, der skriver disse linier, har spekuleret meget på, hvilken løsning der på lang sigt ville være den rigtige for skovbruget.

Den ledige lejlighed og dermed den ny chance for at fortsætte det tætte samarbejde mellem Institut og Skovforening slog hovedet på sømmet. Jeg tvivler på, om foreningen nogensinde ville have givet slip på Instituttet, hvis der ikke havde været et alvorligt pladsproblem i Vester Voldgade.

Frem og tilbage er lige langt. Man fik ikke samme leder, og man blev heller ikke naboer. Skæbnen ville, at det gamle ægteskab holdt; men man bør opretholde en varm linie mellem Nødebo og Vester Voldgade.

Det er derfor magtpåliggende for mig at understrege, at det første punktum i udvalgets konklusion i fuldt mål står ved magt. Skovskolens og Instituttets virksomhed har så mange berøringspunkter, at det for skovbruget er afgørende, at der består en nær kontakt og et aktivt samarbejde. Jeg opfordrer derfor alle til at arbejde herpå.

I det lille danske skovbrug er det af afgørende betydning, at vore beskedne kræfter trækker på samme hammel.

MSdeM

Fra aviserne:

I den sidste måneds tid har vi i Dansk Skovforenings sekretariat modtaget usædvanlig mange avisudklip. Der er sikkert flere årsager til dette - måske betyder det noget, at vi har skiftet avisudklipsbureau, men også nåletræ-prisforhandlingerne har medført megen presseomtale. Vi bringer her et af yderpunkterne, et klip fra dagbladet AKTUELT 27.-7. med overskriften:

Træindustrien vil ikke betale til godsejerne

»Danske godsejere går nye, gyldne tider i møde. Først har de scoret en enorm gevinst på Danmarks tilslutning til EF, og nu har de meddelt, at det skal være skovenes tur til at holde for. - Dansk træ skal stige med 32 pct. med øjeblikkelig virkning.

Medens det er lykkedes godsejerne at træffe en sådan prisaftale med savværkerne vest for Storebælt, har de træindustrielle virksomheder øst for Storebælt ikke villet sluge denne kamel. De har simpelt hen nægtet at indgå på godsejernes krav, som man fandt alt for ublu .... Derimod har godsejerne øst for Storebælt forlangt en langt større prisstigning, og den har de organisationer, godsejerne forhandler med, ikke villet gå med til. Man har ikke villet tage ansvaret for at bære yderligere ved til inflationens bål«.

Vi har dog også modtaget mere moderate klip, hvor man er ganske klar over, at skovbruget havde nogle vanskelige år, hvor det kneb med afsætningen, og hvor priserne på tømmer ikke fulgte den øvrige prisudvikling.

Statsskovbrugets driftsresultat

Dagbladet Børsen bragte ovenstående på forsiden 9.-7. 1973. Artiklen inde i bladet fik dog ikke lov til at stå uimodsagt længe: allerede 12.-7. fandtes i samme blad en stor opsats med overskriften: - »Derfor giver statens skove underskud«. - Skovrider S. Gravsholt, Direktoratet for Statsskovbruget, oplyser her bl. a., at man for skovene i de gamle skovegne har et driftsoverskud, som nærmer sig stærkt til tallene for de tilsvarende private skove.

»Underskuddet i finansloven på 80 kr. pr. hektar bliver til et overskud på 70 kr., hvis vi bl. a. modregner de 7,4 mill., klitvæsenet giver i underskud, de 2,7 mill. kr., som landbrugsministeriet betaler til finansministeriet som en slags leje for den jord, statsskovene ligger på. Samt de 1,1 mill., som vi betaler til f. eks. Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørsholm.

I virkeligheden er statsskovenes overskud endnu større end de 70 kr., siger skovrider Gravsholt. Vi betaler ejendomsskat til amtet, det gør de private skovejere ikke. (Deres personlige skatter er ikke med i de private skoves statistiker). Vi foretager en opsparing i vore skove ved at hugge 6 pct. mindre, end vi planter. Og vi bruger ca. 60 kr. pr. hektar på publikum, d.v.s. til papirkurve, opsamling af affald o. s. v., siger skovrideren.

Disse ting bør tages i betragtning. Gøres det, har vi et driftsoverskud på 240 kr. pr. ha. i vore egentlige skovområder. Det er et resultat, der ikke ligger langt fra de private skovejeres«.

Ministre på skovtur

Med baggrund i den stramme bevilningssituation har skovdirektøren gennem længere tid forsøgt at lave en anskueliggørende skovtur med økonomi- og budgetministeren og landbrugsministeren. Det lykkedes endelig i dagene 24.-26. juni 1973 med deltagelse af økonomi- og budgetminister Per Hækkerup, landbrugsminister Ib Frederiksen, gruppeformand Jes Nissen, DASF, forretningsfører Ib Schelde, DASF, cand.polit. H. Hinrich, DASF, redaktør Hammer, »Fagbladet«, skovdirektør H. Frølund, skovtaksator K. F. Andersen og skovrider S. Gravsholt. Herudover deltog lokale repræsentanter for DASF og - som værter og ekskursionsledere - personale fra Nordjylland, Viborg, Palsgård og Randbøl distrikter.

Der blev forevist og drøftet emner rækkende lige fra ralgraving, lystanlæg og pyntegrøntproduktion til hugstefterløb, belyst bl.a. ved udhugningsforsøg i Gludsted plantage.

Det almindelige indtryk helt fra begyndelsen, så snart talen drejede sig om bevillinger, var en hård nej-politik fra økonomi- og budgetministerens si-

de, og denne blev stort set fastholdt, skønt begge ministre må have fået indtryk af, at statsskovbruget er en virksomhed, der har vist både sparsommelighed og økonomisk fornuftigt handlemåde mange år før, der var tale om almindelig og økonomisk stramning af statsvirksomheders budgetter ovenfra.

Den senere tids ændringer til det bedre i beskæftigelsen har tilsyneladende gjort argumentet »arbejdsløshed» værdiløst til opnåelse af bevillinger.

For 1973-74 var det eneste lyspunkt, man kan forsøge at bygge videre på, en tilkendegivelse af, at der måske var mulighed for ekstra-bevillinger, hvis der kunne fremvises projekter, der gav positivt netto. Direktoratet har siden fra distrikterne indhentet sådanne forslag, som er sammenarbejdet og videresendt til landbrugsministeriet.

For 1974-75 og årene derefter er mulighederne måske noget bedre. Budgetteringsrammerne er endnu ikke endelig fastlagt, og direktoratet har i det netop til landbrugsministeriet fremsendte budget argumenteret kraftigt for ca. 3 mill. kr. højere bevillinger til driftsudgifter, som er en forudsætning for at skaffe indtægter på kortere (kassemæssig merindtægt 9-10 mill. kr.) og/eller længere sigt og for at undgå ødelæggelse af produktionsapparatet. Lystanlæg er alm. ikke egnede til økonomisk argumentation, - men skulle dog nødvendigvis forsømmes, omend det er her, der i træge tider må spares mest. (Fra Skov- og klitnyt).

Fra Skovbruksinstituttet

3. del af skovbrugseksamen blev i år holdt på Sorø I og II samt Gyldenholm distrikter. 13 bestod eksamen og er hermed dimitteret som forstkandidater.

Forprøven for 1.-års skovbrugsstuderende afholdtes på Farum og Frederiksborg distrikter i dagene 25.-6. - 29.-6. 1973. Alle 12 eksaminander bestod.

Til skovbrugsstudiet har der ved tilmeldingsfristens udløb den 5.-7. 1973 meldt sig 48 ansøgere. Heraf bliver optaget 16. Optagelseskvotienten, der afhænger af ansøgernes eksamensniveau, kommer således til at ligge på 8,5.

Siden 1. august 1972 har en ny stillingsstruktur været i funktion ved universiteter og højere læreanstalter. Denne struktur indebærer, at der opereres med 3 stillingsgrupper: Adjunkt, lektor og professor. En yngre kandidat, der søger ansættelse ved universitetet eller højere læreanstalt, bliver herefter først ansat som adjunkt. An-

sættelse sker for indtil 3 x 2 år. Inden udløbet af 2 x 2 år skal adjunkten ansøge om at få sine videnskabelige og pædagogiske kvalifikationer bedømt. Bliver udfaldet heraf positivt, ansættes han som lektor og kan derefter være ansat som sådan uden tidsbegrænsning. I modsat fald kan han efter forløbet af endnu 2 år blive bedømt igen. Bliver bedømmelsen negativ ophører hans ansættelse. Der er således indført en prøveperiode på indtil 6 år (normalt dog 4 år) inden for hvilken ansættelsen kan bringes til ophør. Kun efter positiv bedømmelse kan varig ansættelse (som lektor) finde sted.

Ansættelse som professor sker efter de hidtil gældende regler, d. v. s. på grundlag af ansøgning og efter sagkyndig vurdering.

Den nye stillingsstruktur har medført, at der inden for skovbrugsinstituttets område er udnævnt ialt 6 lektorer blandt de tidligere videnskabelige assistenter.

I begyndelsen af maj afholdtes for første gang et fællesnordisk kursus i u-landsskovbrug. Kurset fandt sted i Stockholm og løb over 14 dage. Der deltog 7 danske skovbrugsstuderende. En prøve er senere blevet afholdt. I dette nummer af SKOVEN findes en nærmere omtale og vurdering af kurset.

Tre firstkandidater har med virkning fra 1. september d. å. fået tildelt kandidatstipendium. - *H. B. Lindgreen* (kand. fra 71) skal afslutte licentiatstudium i jordbundslære. *B. Ditlevsen* (kand. fra 72) skal gennemføre licentiatstudium i forstgenetik. *J. Bo Larsen* (kand. fra 73) skal studere kulturbilologiske og -tekniske emner ved Göttingen universitet.

1. august 1973 genoptager professor *N. K. Hermansen* sit arbejde ved skovbrugsinstituttet. Fra samme dato og indtil 31. december 1975 har lektor *Finn Helles* orlov fra sin stilling.

*Jens Dragsted,
E. Riisgaard Pedersen.*

Landbohøjskolens jubilæumsfond

Af Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles jubilæumsfond er der et beløb, stort kr. 48.000,- til rådighed til uddeling i oktober 1973.

Beløbet kan anvendes til løsning af opgaver, hvortil der ikke ad de almindelige kanaler kan ydes fornøden støtte, herunder igangsættelse af forskningsarbejder samt støtte til de studerende og deres arbejde. Til sidstnæv-

te formål skal mindst anvendes en trediedel af det rentebeløb, der er til rådighed til uddeling.

Fondets midler må ikke anvendes til formål, som det efter lovgivningen eller praksis normalt er statens sag at varetage. Renten af det af De samvirkende kvægavlsforeninger skænkede beløb kr. 25.000,- skal anvendes til støtte for kandidater, som ved studier i udlandet uddanner sig i kvægavl med henblik på virksomhed i dansk landbrug.

Ved ansøgning om støtte til igangsættelse af forskningsopgaver og lignende må det godtgøres over for jubilæumsfonden, at støtte til det pågældende formål ikke kan opnås fra fonds under staten.

Støtte til studerende til dækning af studieudgifter kan ikke bevilges af jubilæumsfonden, ligesom der ikke ydes bevilling til studerende som stipendium eller støtte til hovedopgave m. v.

Ansøgninger om at komme i betragtning ved uddelingen affattes på ansøgningsblanketter, der udleveres på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles administration, og indsendes *inden den 15. september 1973* til jubilæumsfondens sekretær, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Bülowvej 13, 1870 København V.

TOP KH SCHERING®

HAR DE PROBLEMER MED tokimbladet vegetation i Deres nåletrækulturer ?

Fra midten af juli til midten af august måned kan De nu bekæmpe uønsket tokimbladet vegetation i nåletrækulturer. Ved korrekt udsprøjtning under normale vækst- og vejrforhold tåles midlet af selv de normalt herbicidfølsomme nåletræarter.

Bredsprøjtning over kulturtræerne kan udføres efter afslutning af skudstrækingsperioden, (når den nye endeknop kan føles) - d.v.s. når den uønskede vegetation er mest følsom.

LET BEKÆMPBAR: birk, nælder, hindbær, brombær, gederafs, tidsler og skovhanekro.

NEDVISNING AF OPVÆKST: hyld, æl, hassel, ask, røn, ær, pil, elm, m. fl.

Dosering 6 kg/ha, væskemængde ca. 800 ltr. pr. ha.

TOP KH SCHERING®

© Varemærke registreret af
Schering AG, Berlin/
Bergkamen

FISONS-SCHERING

AGROKEMIKALIER A/S

Strandlodsvej 9 2300 København S
Telefon (0127) Asta *1562

Fra Næsbyholms skove

Danske Forstkandidaters Forening afholdt 27. juni en lokalekursion til Næsbyholm for at se på, hvorledes man der har grebet sagen an efter de store stormfald i 1967 og 1968, hvor der i Næsbyholms skove, som har et bevokset areal på 850 ha, væltede ca. 60.000 m³.

Ekskursionen blev ledet af godsejer, baron *Ivar Holck*, der netop har overtaget halvdel af Holckenhavn, skovrider *M. Bjerregaard Thomsen* og skovfoged *Arne Jensen*.

Skovene bar præg af det store stormfald, idet mange af de ældre bevoksninger står med en ret lav vedmasse efter spredt og holmevis stormfald, hvor man, hvis hullerne ikke har været for store, har ladet bevoksningerne passe sig selv efter opgørelsen af stormvæltede og beskadigede træer, indtil man vil afdrive hele bevoksningen for at lave en større samlet kultur. Indfinder der sig i mellemtiden en selvsåning af bøg, ask eller ær, regner man med at benytte denne.

Så længe der endnu er hullede bevoksninger, der skal forynges, kan der føres en ret stor hugst, men derefter vil man på grund af manglen på ældre bevoksninger af bøg og kun lidt gran over 30-35 år skulle regne med en nedsættelse af hugsten, selvom man i dag søger at forcere de unge løv- og nåletræbevoksninger frem, efter at der i årene siden stormfaldene ikke er hugget i disse.

Hugsten i de unge bevoksninger.

I de unge granbevoksninger foretages der nu en stærk stamtalsreduktion ved 3-4 hugster, således at man ved 30-års alderen har et stamtal på under 1000 træer pr. ha. Det er nok lidt sent, man har fået påbegyndt tydingen, men fremover vil man gribe tidligere ind. For bøg vil man ligeledes føre en stærk ungdomshugst, og selvfor yngelsen i Østerskoven fra 1930'erne var her godt på vej både med bonitet og form.

I en 25-årig granbevoksning påpegede forstkandidat *P. Tutein Brenøe* de skader, man let får på stammer og rodudløb, når der anvendes for smalle spor (efter borthugst af en række graner). Skovrider *Bjerregaard Thomsen* oplyste, at man da også havde forladt rækkehugsterne til fordel for

tætliggende hugstspor, dette såvel i nåle- som løvtræ.

Blandingsbevoksninger.

I forbindelse med nogle fredninger er en del af skovene blevet pålagt overholdelse af en betydelig andel løvtræ. Med de økonomiske aspekter, der findes for ren løvtrædyrkning, er man efter drøftelse med fredningsmyndighederne gået ind for, at den mængde løvtræ, der skal være fremover, etableres ved at benytte selvfor yngelser af bøg, ask og ær, hvor de kommer af sig selv. Samtidig etablerer man for at hjælpe på løvtræernes dårlige økonomi blandingskulturer af eg og rødgran, sitkagran, nordmannsgran, nobilis ell. cypres. Endnu var disse række kulturer ikke over 10-15 år, men det forspring, egne allerede har nu, tyder på, at det nok skal lykkes.

Pyntegrøntkulturer.

For også at have indtægter, når de magre år kommer, har man på Næsbyholm etableret en del pyntegrøntkulturer. Interessant var det her at høre om forskelle mellem to danske provenienser af nobilis. – Planterne fra Frijsenborg var mere velformede, gav flere juletræer og var knap så grå som planterne fra Palsgaard, der havde en smuk grå farve, men nok voksede lidt langsommere og ikke gav ret mange juletræer. Det er et område, hvor det nok var værd at forske lidt nærmere.

Pyntegrøntkulturerne er som bekendt meget arbejdskrævende, hvis man vil have noget ud af dem. Man anvender her Top-KH med godt resultat, men også med en del svidning i 1972. Det viser sig dog, at selv planter, der havde tabt mange nåle, er kommet igen. I en kultur fra 1963 med ca. 2 m høj nobilis og ca. 1,3 m høj nordmannsgran havde man i 1972 med godt resultat gødet med 200 kg diammoniumfosfat pr. ha fra flyvemaskine. Omkostningen til udbringningen androg kun 100 kr. pr. ha (minimumsareal 4 ha).

Næsbyholm indgår som et vigtigt led i naturparkområdet omkring Tystrup-Bavelse sø, hvortil man nu har fået et velegnet udgangspunkt i det efter en brand genopførte „Fiskerhuset”.

E. Tolstrup.

Noter:

Forbud mod renafdrift af bøg i Skåne

Med hjemmel i Naturskyddslagen § 19 har länsstyrelserne i Skåne 2.-7. 73 indført forbud mod renafdrift af bøg i visse områder af Skåne. - Forbuddet rammer ca. 23.000 ha af Skånes ca. 40.000 ha bøg og gælder indtil årsskiftet. Det er i disse nærmere specificerede områder ikke tilladt at foretage renafdrift af bevoksninger større end 0,5 ha.

Länsstyrelserne kan give en skovejer dispensation fra forbuddet. Afslås den, skal der senest et halvt år efter indgivelsen af ansøgningen ydes erstatning. - Størrelsen af denne er indtil videre et åbent spørgsmål. *tn*

Domænekontoret flyttes

Landbrugsministeriets 1. afdeling 2. kontor, *Domænekontoret*, er flyttet til Frederiksgade 21³, 1265 København K. Det ny tlf.nr. er (01) 14 30 33.

Ombudsmanden svarer Savværksforening

Ombudsmanden har netop besvaret en henvendelse fra Foreningen af Nåletræssavværker øst for Storebælt. Foreningen har den opfattelse, at Statsskovbruget efter de store stormfald i 1967 med det deraf følgende mindre udbud af råtræ har leveret for stor en part af hugsten til Centralsavværket og for lidt til de øvrige savværker. Ud fra en helhedsvurdering konkluderer ombudsmanden, at man ikke kan kritisere, at landbrugsministeriet har tiltrådt Statsskovbrugets dispositioner vedrørende afsætningen af tømmer. *tn*

Statsskovbrugets opkøb af jord

7.-2. 1973 vedtog folketingslov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål. Oprindeligt var der årligt regnet med 100 mill. kr. til formålet, men sparehensyn medførte straks, at bevillingen for afvigte og indeværende finansår blev nedsat til 90 mill. kr. Siden er bevillingen blevet nedskåret til 32,5 mill. kr. for 1973-74.

Loven administreres af boligministeriet, der fungerer som koordinator mellem de myndigheder, der forestår opkøbene, d.v.s. landbrugsministeriet (skov- og klitvæsenet, jordlovsudvalget), ministeriet for kulturelle anliggender og boligministeriet.

En oversigt viser, at skov- og klitvæsenet i sidste finansår har erhvervet ca.

104 ha for ialt ca. 4 mill. kr. - Heri indgår en strandvejsejendom (led i Springforbi-planen) og en ejendom i Klampenborg for tilsammen 2,72 mill. kr.

Opkøbene har fundet sted distriktsvis således:

Jægersborg distrikt	ca. 1,6 ha
Fussingø distrikt	ca. 29,0 ha
Palsgård distrikt	ca. 4,0 ha
Randbøl distrikt	ca. 26,0 ha
Haderslev distrikt	ca. 6,0 ha
Sønderborg distrikt	ca. 6,0 ha
Feldborg distrikt	ca. 31,6 ha
<hr/>	
Ialt ca. 104,2 ha	

Hertil kommer enkelte andre erhvervelser med de sædvanlige bevillinger samt de opkøb, der foregår efter den særlige Vestskovplan, under hvilken der indtil nu er erhvervet over 1000 ha. Også i indeværende finansår synes mulighederne for køb i medfør af erhvervsloven at være gode; der foreligger nu godkendelse af køb af tre ejendomme og forhandles om flere.

(Fra Skov- og klitnyt).

TTU-klassificering

Trærådets Træbeskyttelsesudvalg (TTU) har i foråret indført en klassificering af forebyggende kemisk træbeskyttelse (se Skoven 10/72). Man opererer med fire træbeskyttelsesklasser: A, B, C og IN. Trærådet fører stikprøvekontrol med materialekvalitet, mærkning m.v.

Denne virksomhed, som finansieres af de deltagende virksomheder, må hilses med glæde som et bidrag til at styrke træets konkurrenceevne over for andre materialer.

tn

Klassifikationsmærke

Prisstigninger for råtræ til cellulosefremstilling i Sverige

De årlige forhandlinger om priserne for råtræ til celluloseindustrien vil først blive afholdt sidst på efteråret. De stigende priser for cellulosemasse har imidlertid medført, at Sydsvenska Massaveds AB med øjeblikkelig virkning har besluttet at forhøje afregningsprisen for råtræ til cellulosefabrikationen med 15-20 %.

Uafbarket granmassaved betales her efter med 62 sv. kr. pr. m³ fastmasse

Meddelelse til alle skovdistrikter

Jeg har hermed fornøjelsen at meddele Dem, at mit firma:

**Augsburg skovværktøj,
4681 Herfølge**

pr. 1. juni 1973 er flyttet til Vejle, hvor jeg viderefører det i forbindelse med bestående isenkramforretning under navnet:

Augsburg skovservice

A/S Henning Hansen,
7100 Vejle . Telefon (05) 82 52 00

Det skulle glæde mig om den gode forretningsforbindelse, der har bestået mellem distrikterne og under tegnede, må kunne fortsætte til udbytte for begge parter.

Med venlig hilsen

J. Augsburg

Kjulerupvognen

SKOVENTREPRENØRVOGNE to-hjulede, fremstilles til 2,6 m, 3 × 1 m og 5,4 m træ, er monteret med CRANAB KRAN SK 2000 eller SK 2500 og hydr. støtteben. Kan også leveres uden kran

KJULERUP MASKINFORRETNING

v/MOGENS DAMLUND

Tlf. (03) 67 02 27 . 67 02 77 - Ringstedvej 645 - 4100 Ringsted

Brugte Skovtraktorer

1 stk. brugt SAME LEONE 70, 4-hjulsdreven traktor, årgang 1968 - 3000 timer med styrsikkert førerhus. Garanteret i stand som ny ..... kr. 18.800,00

1 stk. brugt COUNTY SIX, 4-hjulsdreven traktor med førerhus, årgang 1965 i repareret og fin stand ..... kr. 19.500,00

1 stk. brugt FIAT 513 Tandem traktor, årgang 1964 i køreklar stand ..... kr. 13.900,00

Ovennævnte traktorer står til salg med betalingsbetingelser efter aftale.

A/S JOHANNES MERTZ

4800 Nykøbing F
Telf. (03) 85 32 99

4900 Nakskov
Telf. (03) 92 19 11

Ledige seniorstipendier og kandidatstipendier

Ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole er nogle få seniorstipendier og kandidatstipendier ledige til uddeling i løbet af foråret 1974.

Angående de to kategorier af stipendier bemærkes følgende:

1. Seniorstipendierne uddeles for et tidsrum af indtil 3 år til kandidater, der har vist udprægede evner for videnskabelig forskning inden for højskolens fagområder, herunder til tidligere kandidatstipendiater eller andre stipendiater, for at de pågældende kan få fornøden arbejdsro til at fuldføre doktordisputationer eller lignende.

Der kan pålægges seniorstipendiaterne en begrænset undervisningsmæssig arbejdsbyrde f. eks. afholdelse af 1 eller 2 ugentlige forelæsninger eller lignende inden for emner, der har nær tilknytning til deres særlige forskningsopgaver.

2. Kandidatstipendierne kan tildeles såvel kandidater, der netop har bestået eksamen, som kandidater, der i nogle år har været beskæftiget ved praktisk arbejde og som ønsker at komplettere deres uddannelse ved licentiatstudium eller ved selvstændigt forskningsarbejde inden for højskolens fagområder. Såfremt det skønnes naturligt, kan det pålægges kandidatstipendiaterne i indtil 8 timer ugentlig at yde bistand ved undervisningen eller andet institutionsarbejde uden for det egentlige forskningsarbejde.

Kandidatstipendierne tildeles for 1 år med adgang til forlængelse for yderligere 1 år.

Forlængelse af kandidatstipendier, der udløber i perioden 1. december 1973 til 31. maj 1974 vil kun kunne finde sted efter ansøgning herom på særlige ansøgningsblanketter, der fås ved henvendelse til højskolens administration. Ansøgningen skal være anbefalet af hovedfagslæreren, og skal være højskolen i hænde senest den 1. oktober 1973 eller senest 1 måned før stipendiet udløber.

Stipendiebeløbet udgør for begge kategorier af stipendier et beløb, der svarer til lønnen i henhold til gældende overenskomster med staten eller tjenestemandslignende løn, og fastsættes under hensyn til den pågældendes kandidatløn.

Anden lønnet beskæftigelse ved siden af stipendiet kan kun ske i begrænset omfang og kun efter forudgående tilladelse fra rektor.

Ansøgning om at komme i betragtning ved uddelingen af stipendierne affattes på ansøgningsblanketter, der udleveres på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles administration og indsendes inden 1. oktober 1973 til Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Bülowvej 13, 1870 København V. Ansøgningen skal indeholde oplysninger om det tidspunkt til hvilket et stipendium tidligst kan tiltrædes.

NØRRESUNDBY SAVVÆRK

A/S NØRRESUNDBY TØMMERHANDEL
TELF. (08) 17 00 22

Indkøb af nåletræ til bygningstømmer

Nord for Limfjorden:

Skovfoged N. P. Nissen,
»Alfarvad«, tlf. (08) 86 71 30

Syd for Limfjorden:

Skovfoged J. Wisbech,
Kås, tlf. (08) 24 54 32

og hertil kommer et tillæg på 6 sv. kr pr. m³ fastmasse for træ, der anmeldes klar til afhentning inden 15.11. Disse priser gælder pr. m³ fastmasse målt på bark leveret ved fast vej i skoven (se andetsteds i bladet).

6-mands-ekskursion 1973

Nordisk Skovunions 6-mands-ekskursion afholdes i Danmark i dagene 7. - 10. oktober.

Ekskursionens tema er pyntegrønt. Ved besøg på 4 skovdistrikter af forskellig størrelse, ejerforhold og træartssammensætning vil man søge at belyse alle sider af pyntegrøntsproduktionen: Kultivering og pleje, herunder herbicidanvendelse og gødskning, hugst/klipping og transport, handel og afsætning, træartsvalg m. m. og økonomi.

Udenfor ekskursionens hovedtema gøres der afstikkere til to naturparker, der er under opbygning i statsskovvæsenets regi: Københavns Vestskov og naturparken Mols Bjerge.

Seks danskere med interesse for ekskursionstemaet kan deltage. Tilmelding foretages inden 15. september til Nordisk Skovunion, den danske sektion, Direktoratet for Statsskovbruget, Strandvejen 863, 2930 Klampenborg.

Træartsmonografier

»U. S. Department of Agriculture Forest Service« har påbegyndt udsendelsen af en serie monografier, der udkommer som små særskilte hæfter. Vi har i Dansk Skovforening modtaget monografier over bl. a. sitkagran, sort valnød (*Juglans nigra*), kastanie (*Castanea denticata*), asp (*Populus tremuloides* & *P. grandidentata*) og tulipantræ (*Liriodendron tulipifera* L.). Monografierne omhandler udbredelsesområde (med kort), beskrivelse og vækst, produktion, veddets karakteristika og egenskaber, anvendelse. - Pjecerne er forsynet med udmærkede billeder.

Monografien om tulipantræet fortæller om, at denne træart er af virkelig stor betydning i U. S. A.: Tulipantræet er en af de i kommerciel henseende vigtigste løvtræarter i U. S. A. på grund af veddets anvendelighed, dets store tilvækst, udmærkede form og teknisk gode egenskaber. Efter eg er det det vigtigste af løvtræerne indenfor gruppen »savet træ« og nummer tre indenfor løvtræfinergruppen. Træarten er en af de mest anvendte til møbler. På grund af tulipantræets store betydning indenfor den træforbrugende industri har forstvidenskaben iværksat et stort forskningsprogram for at forbedre, beskytte og udnytte træarten.

P. H.

Nye regler for opmåling af rummetertræ i Sverige

Af NIELS HEDING, Skovteknisk Institut

Den 1. august 1973 trådte et nyt sæt regler for opmåling af rummetertræ i kraft i Sverige. Efter de gamle regler målte man træet op i rummeter (kubikmeter travad mått, m^{3t}) på normal måde ved at bestemme stablens længde, bredde og højde. Derefter fastsatte man på skøn et fradrag for uregelmæssig stabling, kroget ved etc. - det såkaldte „tomrumsavdrag“, der f. eks. for 2-meter-cellulosetræ af bøg i gennemsnit udgjorde 10 pct. Industritræet blev altså handlet pr. rummeter korrigeret med det noget ubestemmelige tomrumsavdrag.

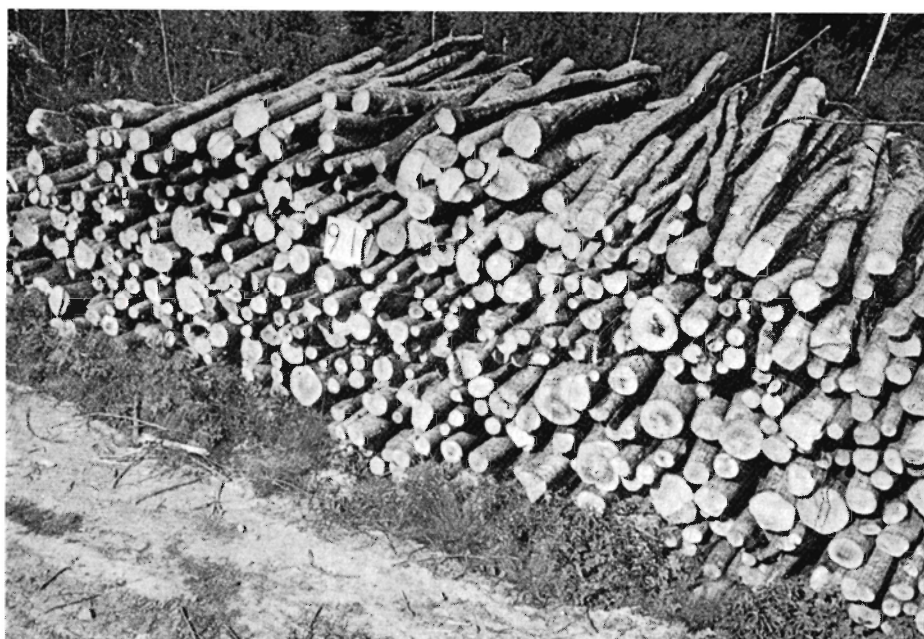
De nye regler minder ved en overfladisk betragtning om de gamle, men er dog principielt forskellige. Man måler stadig industritræet op i rummeter, - men i stedet for tomrumsavdraget skønnes nu en *fastmasseprocent*. Stablens indhold af træ i kubikmeter sandmasse (kubikmeter fast mått, m^{3f}) bestemmes derefter ved at multiplicere antal rummeter med den skønnede fastmasseprocent. Fra 1. august 1973 handles industritræ derfor pr. kubikmeter sandmasse i stedet for som før i rummeter. I modsætning til tidligere har man herved indført en handelsenhed, der kan kontrolleres. - Mange svenske træindustrier bygger derfor

p.t. vandgrave beregnede på kontrol-opmåling af vedmassepartier ved xylo-metrering.

Til bedømmelse af fastmassen er der udarbejdet en *hjælpetabel* (Hjälptabell för bedömning av traves fastvolymprocent, - Virkesmåtningsföreningen Syd, Box 2185, S-550 02 Jönköping, Sverige). - Udgangspunktet er en såkaldt normalrummeter af 3 meter langt træ med følgende fastmasseprocenter:

Gran og asp:	71 pct.
Fyr:	69 pct.
Birk:	65 pct.
Bøg og el:	64 pct.
Ask og eg:	62 pct.

Disse fastmasseprocenter korrigeres derefter ved en bedømmelse af 12 forskellige faktorer, der kan påvirke fastmassen. På figuren ser man et eksempel på en opmåling efter de nye regler: lille diameter, dårlig stabling (travning), kroget træ, dårlig afkvistning og grene i stablen (avv. avfall) skønnes med støtte i hjælpetabellen at påvirke normalfastmasseprocenten med $\div 12$ pct., stablens højde (travhøj) med $+ 1$ pct.; tilsammen bliver fastmasseprocenten: 64 pct. $\div 12$ pct.

3-meters bokmassaved

69,4 m^{3t}

Fastvolymprocent 53

1. Diameter	-2	5. Snö och is		9. Klamp. läge	
2. Travning	-4	6. Avv. avfall	-1	10. Vedlängd	
3. Krokighet	-2	7. Barr/löv inbl.		11. Travhøj + 1	
4. Kvistning	-3	8. Rotstockar		12. Ändstöd	

$+ 1$ pct. = 53 pct. De øvrige faktorer bedømmes som normale, og faktureringsgrundlaget bliver: $69,4 \times 0,53 = 36,8$ kubikmeter sandmasse. Er sælgeren eller køberen ikke tilfreds med denne opmåling, kan han forlange en kontrolopmåling (ved klupning eller xylometrering).

Opmåling af træ til salg har altid været et omdiskuteret spørgsmål. - At svenskerne har valgt kubikmeter sandmasse som enhed synes fornuftigt, fordi man derved har indført en vel-defineret enhed.

Beskæftigelse af arbejdsløse

I henhold til Arbejdsministeriets cirkulære af 26.-6. 1971 er der stillet et beløb til rådighed for beskæftigelse af ledige, som på grund af alder, svagelighed eller andre personlige forhold er vanskelige at skaffe arbejde.

Administrationen af disse foranstaltninger er henlagt til de lokale arbejdsformidlingsorganer, og tilskuddet kan ydes til statsinstitutioner og kommuner, men også til private institutioner eller private.

For arbejder, der udføres af private, er tilskuddet 80 pct. af den udbetalte arbejds løn med tillæg, mens det for statsinstitutioner eller lignende (herunder fredningsplanudvalgene og Det danske Hedeselskab) udgør 120 pct. deraf. På flere statskovdistrikter beskæftiger man p.t. henvist arbejdskraft i henhold til disse bestemmelser.

I SKOVEN 1972/3 omtalte jeg, hvorledes de tilsvarende forhold i Sverige bliver administreret, og en tilsvarende ordning vil have interesse også her i landet, især ved pleje af de mange selvfor yngelser af løvtræ, vi har fået efter stormfaldene i 1967. E.T.

Vedr. told på pyntegrønt

Afsnittet om afviklingen af tolden på pyntegrønt og juletræer ved eksport til de „gamle fællesmarkedslande“ (SKOVEN 6-7, side 105) har givet anledning til nogen undren hos fa. Hans Voss A/S Padborg.

Ved fornyet rundgang til vore kilder viser denne forundring sig at være berettiget - tolden er i 1973 uændret 10 pct., og aftrapningen sker derefter med 20 pct. pr. år.

1.1. 1974 falder tolden således til 8 pct., og 1.1. 1978 er tolden bortfaldet helt.

Vi beklager fejlen.

tn

Fra Lolland-Falsters Skovdyrkerforening

Generalforsamlingen begyndte med et besøg på Nr. Alslev Trævarefabrik, hvor deltagerne - 40 medlemmer og damer - fulgte træets gang fra rundt træ til slutprodukt, træskobunde med pålmede såler, lå i kasser klar til forsendelse, ligesom man så biproduktet firkanter, der skæres af skallerne.

Hele produktionen virker meget vel tilrettelagt, og det er imponerende at se, hvad virksomheden har nået efter ¾ års drift.

Herefter kørte man til Højmølle Kro, hvor formanden prop. *G. Mikkelsen*, Boderup, indledte sin beretning med en tak til den afgåede formand, *Knud Lise*, der har solgt sin skov, for hans mangeårige arbejde i foreningens tjeneste. Hans store interesse for skoven viste sig i, at han var med fra foreningens start i 1942, og denne interesse gav ham naturligt sæde i foreningens bestyrelse i 12 år, de sidste 3 år som formand.

Skovbrugets vilkår har i det sidste været gode. Der er i årets løb hugget og solgt ca. 5.540 m³ træ til en værdi af ca. 505.000 kr. fordelt således:

Bøg	3.400 m ³ til ca. 99 kr./m ³ i gs.
Eg	160 - - - 136 - / - - -
Ask	200 - - - 143 - / - - -
Andet løvtræ	120 - - - 63 - / - - -
Cellulosetræ	1.300 - - - 61 - / - - -
Nåletræ	360 - - - 80 - / - - -
Ialt	5.540 m ³ til ca. 90 kr./m ³ i gs.

Løvtræet udgør 5.180 m³ ialt til en gennemsnitsværdi af ca. 91 kr.

Hugsten er af næsten samme størrelse som 1971/72, men den forbedrede salgspris betyder et plus på ca. 60.000 kr. til skovejerne.

Ca. 1.700 m³ er skovet af foreningens entreprenører. Deres arbejde er af stor betydning for savværkernes forsyning med træ i de perioder, hvor de fleste medlemmer er optaget af landbrugsarbejde, hvorfor det anbefales, at man i videst muligt omfang lader disse mennesker skove træ i efterårsmånederne.

Til bestyrelsen genvalgte prop. *H. Nielsen*, Alstrupgaard og forp. *K. Laustsen Boysen*, Havgaard, og som ny suppleant valgtes gdr. *R. Stang*, Alstrup.

Regnskabet blev gennemgået af skovrideren, hvorefter det godkendtes enstemmigt sammen med beretningen. Efter frokost samledes man i Gundsløvsmagle Skov, der er på ca. 35 ha og ejes af 15 mand. Temaet var mulighederne for at drive den i 45 dele

opsplittede skov, så den virker som en enhed, hvilket kræver, at ejerne er interesserede og at bevoksningsforholdene er i orden. Det kan lade sig gøre her, idet skoven i store partier består af ca. 80-årig bøg, der ret nemt forynger sig selv. Et enkelt sted, hvor parterne er meget små, plantes der rødgran, så hele stykket til sin tid kan behandles som en enhed. Under turen i skoven udspandt der sig en livlig diskussion om de forskellige emner, men der var enighed om, at målet måtte være at få de enkelte parceller til at fungere som en enhed, og at midlet dertil er at benytte samme træart tværs over ejerskellene.

Dagens sidste punkt var et besøg på Golfklubben Storstrømmens bane på Skjøjringes gård Køllegården ved Virket. Her så man, hvordan man også

kan drive skov- og landbrug, idet en del af banen er anlagt på et stormfaldsareal i skoven. Efter en kort orientering om banen og om spillet havde medlemmerne lejlighed til at slå til golfbolden, og her afslørede mange talenter sig.

Niels Bang.

V.A.S.

Generalforsamling og ekskursion var i år henlagt til egnen omkring Frijsenborg. Igen i år havde vi vejret med os, og stedet var valgt. Det kunne aflæses på deltagerantallet.

Formanden, prop. *O. Terp Hansen*, Viuf, omtalte i sin beretning bl. a. de gode afsætningsmuligheder for skovens produkter. Savværkstømmer har siden sidste generalforsamling fået flere prisstigninger, så vi i dag ligger ca. 40 pct. over samme tid i fjor. Samme tendens gør sig gældende for løvtræets vedkommende. En glædelig ting er også, at sekundatræ nu er ved at være

Statsskovbruget har udsendt tre nye vandreturspjecer: Vestskov, Mols Bjerge og Klitplantagerne ved Vandet Sø, Thy. Ialt foreligger der hermed 34 pjecer over vandreture i statsskovene. - Der har været stor interesse for de ny ture, fortæller forstfuldmægtig Erik B. Nielsen, Statsskovbruget. Vestskov-pjecen har været savnet, folk har haft vanskeligt ved at finde skoven, og her er kortet til stor hjælp. Nu har man mulighed for at følge en skov lige fra anlægget. - Også på de to andre brochurer har der været stort aftræk (sommergæster).

**SPRÆNGNING
AF
træ - stubbe
sten - mur
beton**

udføres effektivt og sikkert af militært uddannet sprængmester. Ring eller skriv for tilbud.

CARSTEN MUNK
Solnavej 98
2860 Søborg
tlf. (01) 67 18 10

en efterspurgt vare. Her skal der dog passes nøje på, da priserne er så lave, at omkostningerne let bliver for store. Skovning og udslæbning af sekundærtræ over længere afstande og på besværligt terræn kan hurtigt blive en tvivlsom forretning.

Terp Hansen omtalte de ny sikkerhedsbestemmelser. Problemet „ene-gang ved skovningsarbejde” er for de næste to år løst således, at det - bortset fra topkapning, - nedtagning af hængere m.v., som er forbudt - henstilles, at arbejdet tilrettelægges således, at der ved skovningsarbejde mindst fire gange dagligt er kontakt til arbejdere, som arbejder alene. Derefter skal reglerne tages op til revision. Hvordan kan enkeltmandshold kontaktes i løbet af en arbejdsdag? Radioanlæg er for dyre. Man arbejder videre med problemet. Den ny sygelønsordning blev kort omtalt. Af andre emner var ejendomsskyldvurderingen og amtsskatternes genindførelse, som skovbruget har protesteret imod. Loven om tilplantning af landbrugsjord er ligeledes skærpet.

Naturfredningsloven blev omtalt, og da flere af foreningens skovejere har skov op ad større offentlige veje med dermed følgende stort besøg, gjorde formanden opmærksom på, at der kan ydes erstatning for forurening og vandalisme. Skulle der opstå en sådan sag, skal den anmeldes til politiet.

Fusionen mellem hedeselskabet og småskovene blev kort omtalt, sagen trækker i langdrag. Bestyrelsen er dog enige om, at en større beskæring af foreningen vil man ikke gå med til. Formanden sluttede sin beretning med at takke foreningens medlemmer for godt fremmøde og foreningens funktionærer for veludført arbejde.

Arbejder udført ved foreningens skovfogeder:

Løvtræ: 10486 m³.

Nåletræ: 8932 m³.

Kassetræ - løv: 1493 rm.

Kassetræ - nål: 167 rm.

Cellulosetræ: 1050 rm.

Novopan: 5232 rm.

Brænde: 175 rm.

Egepæle: 5771 stk.

Granpæle: 6408 stk.

Pyntegrønt: 47531 kg.

Plantning: 161535 stk.

Antal arbejdstimer: 31210.

Udbetalt arbejds løn + feriepenge:

872.188,15 kr.

Skovrider K. F. Schovsbo, Skærup, oplæste regnskabet, som forinden var udsendt til samtlige medlemmer.

Regnskabet balancerede med kroner 108.729,75. - Foreningen har 1141 medlemmer med et samlet skovareal på 6939 ha. Skovrider K. F. Schovsbo omtalte salget af cellulosefabrikken i Assens til Junckers Savværk i Køge.

DET FYENSKЕ TRÆLASTKOMPAGNI A/s

ODENSE - TELEFON (09) 12 22 22

Er der problemer med

OPRENSNING AF GRØFTER OG VANDLØB

kan vi tilbyde os med specialmaskine, der for at udføre arbejdet kun kræver lidt plads; den er også velegnet i blødt terræn.

Nærmere oplysninger kan uden forbindende indhentes hos

ENTRPR. BRDR. SVANEBJERG

Leestrup - 4733 Tappernøje

Tlf. (03) 82 53 77 & 82 54 25

PYNTEGRØNT OG JULETRÆER

købes i store partier til eksport.

Nobilis I, II, III og usorteret.

Nordmanniana I, II og usorteret.

Ædelgran og Omorika.

Juletræer:

Nordmanniana, Omorika og Rødgran.

POUL ANDERSEN

Pyntegrønt en gros

Immerkærvej 1

5783 Korinth . Telf. (09) 65 10 85

Vi er købere til bøg og ask samt lidt ege- og elmekævler.

HVALSØ NY SAVVÆRK OG TØMMERHANDEL A/S

4330 Hvalsø

Tlf. (03) 40 81 36

Bøge-, Ege- og evt. Askekævler købes

A/S KORINTH SAVVÆRK

5783 KORINTH

(09) 65 10 09

AKTIESELSKABET ROLD SKOVS SAVVÆRK

9510 ARDEN

DANSK TØMMER

RÅTRÆINDKØB TELEFON (08) 56 12 66

Produktion:

Dansk tømmer:
brædder og lægter.

Købes:

Nåletræ
til bygningstømmer.

I/S SKÆRBÆK SAVVÆRK

v/Chr. Dahl & Co. . 7400 Herning . Tlf. (07) 12 41 88

Kassetræ af nåletræ købes

ALDERSLYST SAVVÆRK OG SILKEBORG EMBALLAGEFABRIK v/ brødrene Møballe 8600 Silkeborg - Tlf. (06) 82 01 21

Køb af savværkstømmer

Kontant betaling

FAXE LADEPLADS SAVVÆRK

E. Svendsen
4654 Faxe Ladeplads
Tlf. (03) 71 61 73

Salget skete pr. 1.-2. 1973. Man er ikke færdig med afviklingen. Der bliver ca. 1 mill. til fordeling til ejerne, og VAS får 35.000 kr. Leveret træ og aktier betales over 20 år uden renter. Der bliver indkaldt til møde om sagen, når der har været generalforsamling i Assens. - Efter beretning og regnskab havde følgende ordet: O. Lind Jensen, Jerlev, Mortensen, Phønixborg, og Christensen, Hopballe. Alle valg var genvalg. Ligeledes blev revisoren genvalgt.

Resten af dagen var afsat til ekskursion på Frijsenborg. Skovrider T. Brüel bød velkommen og gav os nogle facts om godset. - Skovene omfatter 5000 ha, hvoraf 60-70 pct. er bevokset med nåletræ, resten med løvtræ. Godset satser meget på pyntegrøntproduktionen. Vi hørte her om plantemetoder, træartsvalg, gødskning, insekt- og ukrudtssprøjtning.

Efter en dejlig, men støvet tur gennem skoven, gjorde vi stop på »Jernit«. Her blev maskinparken og andre landbrugsforhold drøftet. Sidste stop var i parken med udsigt over de gamle imponerende rhododendrongrupper og slottet i baggrunden.

P. Münch,

Vejle Amts Skovdyrkningsforening.

Efteruddannelse

Tune Landboskole, Greve Strand, har det formål at gennemføre faglig og pædagogisk efteruddannelse af konsulenter, landbrugslærere og andre, der virker i jordbrugets rådgivning, forskning og undervisning. Blandt kurser, der kan have særlig interesse, skal nævnes:

Grundkursus i undervisnings- og rådgivningsteknik.

Kurserne er tilrettelagt for nydimmitterede agronomer og hortonomer og vil senere indgå som tilvalgsfag under undervisningen på Landbohøjskolen. Kurset svarer til det Alment Voksenpædagogiske Grundkursus (AVG), der nu kræves for at undervise på aften- og ungdomsskoler.

Pædagogik for lærere på højere læreanstalter og i efteruddannelsen.
For lærere ved Landbohøjskolen. ---

Planlægning af byens grønne områder og i nærmiljøer.

Tilrettelagt sammen med Stads- og Kommunegartnerforeningen. E.T.

Frøkildeudvalget

I 1969 fandt en kreds af interesserede personer sammen med det formål at øve en indsats for at få den bedst mulige styring af det plantemateriale, der for fremtiden skulle indgå i landskabsplantningerne, idet man indså det uheldige i en kritikløs anvendelse af tilfældige typer inden for de enkelte arter.

Hidtidige udvælgelser og afprøvningsforetaget gennem årene fra flere sider havde forlængst afsløret, at der kunne være meget store typeforskelle inden for samme planteart af såvel træer som buske - forskelle, der kan kendetegnes ved form, farve, vækstkraft, hårdførhed, frugtbarhed, sundhed m. v.

På samme måde, som det er tilfældet inden for skovbruget, hvor de økonomiske interesser tilgodeses ved valg af de bedst egnede provenienser, vil et styret udvælgelses- og forsøgsarbejde her være lige så ønskværdigt, selv om sigtet vil være mere præget af æstetik end af egentlig økonomi. Af samme grund kan udvælgelseskriterierne heller ikke altid være samfaldende.

Adskillige møder, ekskursioner og ekspertisekontakter gav efterhånden grundlag for udarbejdelse af vedtægter og arbejdsregler, hvorefter Frøkildeudvalget kunne etableres som et officielt organ på et møde afholdt den 7. juni 1973.

Udvalgets formål er:

1. At medvirke til fremskaffelse af frø og planter af for landskabsplantning egnede arter i sunde, hårdføre typer af passende vækstform og farve.
2. At virke for udbredelse af kendskabet til og anvendelsen af egnede arter og typer.

Midlerne hertil kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

1. Lokalisering og kåring af egnede bevoksninger samt offentliggørelse af kåringsfortegnelser.
2. Udarbejdelse og offentliggørelse af fortegnelse over de bedst mulige provenienser og typer af danske arter og af udenlandske arter, der har vist sig egnede i Danmark.
3. Foranledige afprøvning af provenienser og typer.
4. Formidling af etablering af moderkvarterer.
5. Formidling af frø og planter af egnede provenienser og typer.

Frøkildeudvalget koordinerer bestræbelserne for at løse de fastsatte opgaver samt etablerer kontakt med de landskabsforvaltende myndigheder samt med institutter og virksomheder, der deltager i eller rådgiver om landskabsplantning.

Til løsning af opgaverne er der nedsat forskellige arbejdsgrupper, der frit kan supplere sig med nødvendig ekspertise.

Udvalget er sammensat af repræsentanter udpeget af følgende institutioner og brancheorganisationer:

De danske Statsbaner, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, herunder: Afdelingen for Have og Landskab, Arboretet, Botanisk Institut; Det danske Hedeselskab; De samvirkende danske Haveselskaber; Direktoratet for Statsskovbruget; Fredningsplanudvalgene; Statens forsøgsvirksomhed i plantekultur, herunder: Statens forsøgsstation, Hornum, Statens biavlsforsøg; Vildtplantningen; Dansk Planteskoleerforening; Forhandlere af busk- og træfrø; Foreningen af danske Landskabsarkitekter; Landsudvalget for Planteavl (læplantningen); Fællesudvalget for Fremavl og Sundhedskontrol med Havebrugsplanter (tilforordnet repræsentant).

Opfordring vedrørende repræsentation er rettet til endnu flere end ovennævnte, men svar er på nuværende tidspunkt endnu ikke indgået.

Udvalgets adresse er: Frøkildeudvalgets sekretariat, Statens forsøgsstation Hornum, 9600 Års.

E. Graven.

Bekæmpelse af oldenborrelarver

Statens Forsøgsvirksomhed i plantekultur har anlagt forsøg med bekæmpelse af oldenborrelarver, mens disse endnu var i de tidligste, sårbare stadier. Forsøgene blev anlagt i flyveårene 1962 og 1970; i det første år anvendtes aldrin, der ved opgørelsen i bederoer i 1964 viste en overordenlig sikker virkning.

Da anvendelse af dette middel ikke har været tilladt i de senere år, forsøgte i 1970 med chlorfenvinphos, trichloronat og diazinon. Førstnævnte gav ved opgørelsen i 1972 det bedste resultat: 92 hkg merudbytte i bederoer. Trichloronat gav 61 og diazinon 33 hkg merudbytte pr. ha. - Restanalyser, taget i den efterfølgende bygafgrøde i maj 1971, viste intet spor af nogen af de i september 1971 anvendte midler. (Th. Thygesen. Bekæmpelse af oldenborrelarver (Molontha melolontha L.) ved insekticidbehandling i flyveåret. Tds. for Planteavl. 1088. beretning. 1973).

Forsøgene har vist, at nedbringning af insekticider i jorden, kort efter at æggene er klækket, synes at være en både effektiv og praktisk gennemførlig bekæmpelse af oldenborrelarver. Om behandlingen sker i selve flyveåret eller først i det følgende forår synes ikke at være afgørende i henseende til effekten på larverne; men af hensyn til eventuelle insekticidrester vil efterårsudbringningen være at foretrække, hvor det kan lade sig gøre at behandle marken senest i begyndelsen af oktober.

Både med chlorfenvinphos og trichloronat synes man at have fået tilfredsstillende midler til afløsning af aldrin.

P. H.

Brugt krantraktor sælges

Fiat, type 513 R₁ - 1964 påmonteret HIAB kran nr. 173 - løftekapacitet 1250 kg på 4 m arm.

Rotor, kævletang og massavedgrabbe medfølger. Traktor er velegnet til såvel hjemkørsel af tømmer som udkørsel af kemitræ og små kævler.

Kan beses i drift. Leveringstid 4-6 uger. Prisdé: 18.000 kr.

Nørlund Skovdistrikt

9510 Arden - Telefon (08) 65 41 66

Rådyr på Kalø

Bestanden af rådyr på Kalø og de forhold, der regulerer dens størrelse – dette er titlen på den bog, som vildtbiolog H. Strandgaard har fået antaget til forsvar for doktorgraden og som nu er udgivet af Vildtbiologisk Station. Undersøgelsen er foretaget på et afgrænset område på 400 ha, hvoraf en skov på 165 ha og landbrug på 235 ha af de 1000 ha, der hører til Kalø. For at kunne kontrollere dyrene blev disse indfanget i 17 fælder på 40-50 m². Når de var undersøgt og beskrevet blev de igen udsat, men nu med et halsbånd med et tydeligt nummer på samt et øremærke.

Der blev ikke drevet jagt på arealet, fordi man ville undersøge, hvorledes bestanden ville udvikle sig under disse forhold. I gennemsnit var bestanden på ca. 100 stk. råvildt (novbr.-april) svarende til et stk. råvildt pr. 4 ha eller 25 stk. pr. 100 ha (med 40 pct. skov).

Kønsforholdet for de voksne rådyr har gennemgående været 1:1.9, selvom man hos lammene havde forholdet 1:1. Hvor mange lam, der er sat, har

man ikke fundet, men ved optællingerne ved 6-måneders alderen havde til lægget været ca. 32 pct. (18-41 pct), svarende til 1 lam pr. gammelrå (det lave tal i et år med for mange ræve). Regner man med 2 lam pr. gammelrå, har der altså allerede efter 6 måneder været en reduktion på 50 pct.

De 100 stk. råvildt fordeler sig med gennemsnitligt 40 bukke, hvoraf de 22 var over 1 år, og 60 ræer, hvoraf 46 var over 1 år. Afgangen har man holdt kontrol med ved udbetaling af dusør ved tilbagelevering af halsbåndene med numre, og den viser, at af afgangene er ca. $\frac{2}{3}$ udvandret til naboerne og blevet skudt indenfor 5 (10) km fra Kalø, mens resten er gået tabt ved ulykker og sygdom. Grunden til udvandringen har været, at der indenfor de 400 ha kun har været plads til 10 stærke bukke, og at disse ikke har tolereret de 2-årige og store 1-årige bukke. En enkelt buk har et år haft 10 kønsmodne ræer indenfor sit område, men gennemsnittet har været 3-5 stk.

Afgangen i bestanden har på grund af

de stærke bukkes utålsomhed overfor de yngre været størst for bukkene, hvor man har opgjort denne til 50 % fra alderen $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ år og fra $1\frac{1}{2}$ - $2\frac{1}{2}$, hvorefter den falder til 25 % pr. år. For ræerne har afgangene fra $\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$ år kun været 33 %, og derefter resten af forløbet 20 % pr. år. Det er disse forhold, der gør, at kønsforholdet efterhånden bliver 1:2, og at middelalderen for en buk kun har været ca. 2 år og for en rå ca. 3-5 år. Et andet udslag af dette er, at den ældste buk har været 10 år og den ældste rå 13 år. Udvandringen af de unge bukke og ræer, der ikke kan finde plads indenfor området, sker i forsommermånederne.

Undersøgelsen blev foretaget i årene 1966-68, og i den følgende 3-årige periode 1968-71 har man fortsat undersøgt, men nu med en selektiv beskydning. I den næste 3-årige periode fra 1971-74 vil der blive ført en meget hård beskydning for at se, hvad det vil betyde i forhold til de foregående perioder.

Bogen foreligger på engelsk med et dansk og russisk resumé og kan anbefales til alle, der er interesseret i en god råvildtbestand.

E. Tolstrup.

Træpleje

Direktør, cand. hort. Niels Hvass har i »Ugeskrift for agronomer og hortonomer« 16-17/1973 skrevet en artikel om „træpleje“. Da emnet er af interesse for skovbruget, og da det yderst sjældent er behandlet i dansk forstlitteratur, skal artiklen refereres i det følgende:

Niels Hvass har i 5 år været rådgivende og udøvende træekspert. Træplejeproblemer knytter sig overvejende til løvfældende træer, idet stedsegrønne træer har en hurtigere og grimmere måde at dø på. Løvtræer dør i skønhed og betegnes endda i deres slutfase som maleriske træruiner. Træet begynder at dø i det øjeblik, barken bliver brudt og sårhelingssevnen ikke er tilstrækkelig kraftig til at lukke såret, før veddestruerende svampe og bakterier har vundet varigt indpas.

Den forebyggende træpleje består i rigtig udtynding og en god formning af træernes kroner. - Ved beskæring gælder det om at renskære med en plan snitplade parallel med stammen og så tæt ved stammen som muligt.

Det er vigtigt at kunne vurdere træets sundhedstilstand og skelne det håbløse fra det, der stadig er fremtid i. Moralens er, at man ikke må ofre penge på et træ, med mindre man kan skønne, at behandlingen kan bevare træet i mindst 75 år.

Undersøgelse af tilvæksten gennem de sidste fem år giver den vigtigste oplysning om sundhedstilstanden. - År-ringstilvæksten kan sige en del, men skudtilvæksten på forskellige steder af træet giver det bedste indtryk.

Ved den lægende træpleje fjernes råddent (inficeret) ved i den udstrækning, det er muligt, med brug af huljern, skraber og andet specialfremstillet håndværktøj. Da rensningsarbejderne kan være meget omfattende, har SITAS - som er navnet på det træplejefirma, som Niels Hvass er direktør for - mekaniseret dette arbejde, og flg. procedure anvendes: motoren fra en motorsav med påmonteret fræserhoved renser med 10.000 omdr. pr. min. større sårflader på en brøkdæl af den tid, som håndarbejde kræver. Trykluftdrevne minifræsere retter kanter op og renser mindre huller for dødt ved. En trykluftpistol blæser hullet rent for spåner. Opløste fungicider og pesticider trykspøjttes ind i huller og utilgængelige hulheder.

Når hullet er rensat og desinficeret, plomberes det med T-700 plasticmasse, der er uskadelig for levende træer. Denne har stor vedhæftningsevne og forbliver plastisk efter hærkning.

Overfladen i en plasticplombe er ret blød og bør, hvor der er risiko for hærværk, hærdes med plasticpadding. Betydningfuldt nok har plasticiskum nogle steder spættens opmærksomhed som øvemateriale, og det kan blive nødvendigt med overfladehærkning.

Er stammerne hule, bliver den indvendige side rensat og malet og efterladt, så luft kan cirkulere for at holde den indre overflade tør. Huller, der tillader regnvand at sive ind, bliver dækket med en zink- eller kunststofplade. Frostrevner eller vandudflod lokaliseres og drænes. Passende hulstørrelse bores med trykluftdrevne boremaskiner, og almindelig elektrisk rørbankes i hullet.

Det er vigtigt, at alle sårflader på ældre og svækkede træer males med svampedræbende træmaling. - Senest hvert 3. år bør svækkede træer efterses og ny maling påføres, hvor sår ikke er sammenvokset. Arbejdet med at forme og udtynde kroner udføres bedst fra skyfligt, der kan bringe arbejderen til alle punkter af kronen uden risiko.

P.H.

Sikkerhedsbestemmelser om enegang ved skovarbejde

De nye sikkerhedsbestemmelser om enegang ved skovarbejde fra Arbejdstilsynet er netop udsendt til Dansk Skovforenings medlemmer. Reglerne gælder foreløbigt for en to-årig periode, og de vil næppe, som de nu er udformet, volde større problemer på skovens arbejdspladser.

Af P. T. BRENØE, Skovteknisk Institut

To forskellige sæt regler

Meddelelse nr. 4/1973 om enegang ved skovarbejde er opdelt i to afsnit. Afsnit I beskæftiger sig med særlig farligt skovarbejde, og afsnit II med andre fældnings- og skovningsarbejder. Reglerne finder anvendelse, hvor en arbejdsgiver beskæftiger fremmed medhjælp i sin tjeneste.

Enegang forbudt

Ved særlig farligt arbejde er enegang forbudt. Ved særlig farligt arbejde forstår Arbejdstilsynet: Nedtagning af stormfældere og hængere, udførelse af topkapning på stående træer og kogle- og frøplukning fra stiger.

Bestemmelserne gælder dog ikke for nedtagning af træer af ufarlig størrelse.

Kontakt fire gange daglig

I afsnit II henstilles der om, at der ved øvrige fældnings- og skovningsarbejder etableres kontakt med den enkelte skovarbejder mindst fire gange i løbet af en arbejdsdag. Øvrige fældnings- og skovningsarbejder bør således tilrettelægges på en sådan måde, at den pågældende skovarbejder får direkte kontakt eller indirekte kontakt (radio) med arbejdskammerat, arbejdsleder eller anden person henholdsvis formiddag, middag, eftermiddag samt ved arbejdstidens ophør. Disse regler skal betragtes som vejledende og anbefalelsesværdige og bør følges i videst muligt omfang.

Reglerne foreløbige

Det var oprindeligt Arbejdstilsynets tanke at påbyde de 4 daglige kontakter. Under indtryk af kommentarer fra skovbrugets praktikere og organisationsfolk var Arbejdstilsynet dog villig til i første omgang at give reglerne i afsnit II en blødere formulering. Påbudet blev således erstattet med en henstilling om, at arbejdet bør tilrettelægges således, at der opnås kontakt 4 gange dagligt. Disse regler vil foreløbig gælde for en 2-årig periode, hvorefter man vil drøfte de indvundne erfaringer, og Arbejdstilsynet vil herefter tage stilling til om afgørende forhold skulle tale imod at kræve, at reglerne derefter skal efterfølges.

Der synes heri at ligge et ønske fra Arbejdstilsynet om at få gennemført reglerne som et påbud efter den 2-årige periode. Det synes derfor klart, at såfremt Arbejdstilsynet ikke i løbet af den 2-årige periode får tilstrækkelig dokumentation for, at henstillingen om kontakt fire gange daglig efterleveres, og sker der samtidig arbejdsulykker under fældnings- og andre skovningsarbejder, hvor den tilskadekomnes tilstand og behandlingsmulighed bevisligt er blevet forringet som følge af manglende kontakt - ja, så må vi nok indstille os på, at det lille famøse *bør* i reglerne bliver erstattet af et *skal*.

De frie arbejdsforhold

Flere skovarbejdere har været utilfredse med de nye regler, fordi de indskrænkede de frie arbejdsforhold på skovens arbejdspladser.

Ved særligt farligt arbejde, hvor enegang er forbudt, må den enkelte skovarbejder nu finde sig i tilstedeværelsen af arbejdskammerat eller skovfoged, ligesom arbejdet må indstilles, såfremt arbejdskammeraten af en eller anden grund må forlade arbejdspladsen.

Med reglerne om andre fældnings- og skovningsarbejder er det ikke meningen at tvinge skovarbejdere til at arbejde flere sammen, f. eks. på fælles akkord, men forsøge at få indført en regelmæssig kontakt. Reglerne kan således udmærket gennemføres ved, at to skovarbejdere arbejder med hver sin akkordafregning, men er fælles om et arbejdsskur.

Det er klart, at de nye regler pålægger den enkelte skovarbejder større forpligtelse til at melde sit fravær på arbejdspladsen, ligesom skovfogeden i nogle tilfælde kan blive pålagt et ekstraarbejde med at sørge for at de fornødne kontakter etableres.

Problemer nogle steder

En efterlevelse af de nye regler vil næppe give problemer på større og geografisk samlede skovejendomme eller skovparter, og det er da også en kendt sag, at man på mange skovejendomme i adskillige år har efterlevet disse regler, både ud fra sikkerhedsmæssige, praktiske og trivselsmæssige synspunkter.

Anderledes ser det nok ud for en del mindre og geografisk spredte skovejendomme og skovparter med få eller kun en skovarbejder. Det er klart, at reglerne ved særlig farligt arbejde også *skal* efterleves her. Det er også klart, at reglerne i afsnit II bør efterleves i videst muligt omfang, selv om de med dagens arbejdsorganisation kan volde problemer. I sådanne tilfælde må man forsøge sig med en anden arbejdsorganisation (skovningshold) eller søge den fornødne kontakt opnået ved at inddrage familiemedlemmer eller andre, evt. ved at bruge radiokontakt. Nogle generelle regler kan næppe gives på nuværende tidspunkt. Gode eksempler på, hvordan man lokalt løser kontaktproblemer, er SKOVEN's redaktion meget interesseret i.

Eksemplarer af meddelelsen kan rekvireres hos Arbejdstilsynet's bibliotek: Adelgade 13, 1304 København K, eller hos den lokale arbejdstilsynskreds.

De nye sikkerhedsregler indebærer en større forpligtelse for den enkelte skovarbejder til at melde sit fravær på arbejdspladsen, ligesom skovfogeden får et vist ansvar for, at de fornødne kontakter etableres.

Undervisning i u-landsskovbrug

Der er etableret en fællesnordisk undervisning i u-landsskovbrug. - FINN HELLES, Skovbrugsinstituttet, fortæller her om det første kursus, som blev afholdt i maj måned på Skogshögskolan i Stockholm, samt lidt om planerne for fremtiden.

Baggrund

Ifølge det nye regulativ for skovbrugsstudiet skal studerende på 5.-8. semester tilbydes et årligt kursus i *u-landskundskaber*.

I 1971 blev der nedsat et udvalg til behandling af problemerne omkring Landbohögskolens muligheder for at gennemføre en undervisning i u-landskundskab. Resultatet af udvalgets arbejde blev oprettelse af to kurser:

1. *Orientering om u-landsforhold* som er beregnet for samtlige studerende ved højskolen, og som blev afholdt for første gang i forårssemestret 1973.
2. *U-landskundskab for jordbrug og husdyrbrug* som forventes afholdt i efterårssemestret. Udvalget fortolkede regulativet for skovbrugsstudiet sådan, at der var tænkt på et særligt kursus i forstlig udviklingsproblematik, og kursus 2 omfatter derfor ikke forstlige emner.

I 1972 blev der fra Skogshögskolans side fremsat forslag om, at de højere forstlige undervisningsinstitutioner i de fire nordiske lande søgte at etablere et fælles kursus i u-landsskovbrug. Alle landene havde enten planer om eller faktisk gennemført eget kursus. Sverige var kommet længst: i 1971 og 1972 blev der afholdt et ret omfattende kursus, og erfaringerne herfra viste, at det var vanskeligt at skaffe de fornødne lærerkræfter, og at omkostningerne pr. deltager var meget høje. Der var ingen grund til at tro, at de andre landes muligheder for at gennemføre eget kursus var bedre end Sveriges, og den iøvrigt ikke nye idé om samarbejde blev derfor godt modtaget overalt. »Komiteen for integrering af den højere skovbrugsundervisning i Norden« opstillede et forslag til retningslinier for et fælles kursus. Forslaget blev godkendt af de kompetente instanser i de fire lande, hvorpå der blev nedsat et underudvalg, som skulle udarbejde en konkret kursusplan. Jeg er Danmarks repræsentant i dette underudvalg.

Kurset i u-landsskovbrug 1973

Den plan, som blev opstillet og fulgt, gjaldt et kursus alene i forstlig udviklingsproblematik - den nødvendige viden om generel udviklingsproblematik skulle deltagerne indhente på kurser

i hjemlandet. Kurset skulle strække sig over ca. 2 uger, omfatte ca. 50 timer og afsluttes med en skriftlig prøve. Det skulle afholdes én gang om året, først i Sverige og derefter på skift i de fire lande.

Formålet med kurset var at give deltagerne en sådan viden om skovbrugs-erhvervets forudsætninger og muligheder i forskellige u-lande, at de blev bedre egnede som bistandsarbejdere inden for den forstlige sektor.

Kursusplanen, der gengives nedenfor, blev opstillet primært på basis af erfaringer fra to svenske kurser. Der blev lagt megen vægt på at skaffe højt-kvalificerede lærere og såvidt muligt at hente dem i alle fire lande. Lærerne kunne efter eget valg undervise på engelsk eller »skandinavisk«; det blev forlangt, at de udleverede undervisningsmateriale.

Der var 28 deltagere, heraf 7 danske - 2 studerende fra 3. del og 5 fra 2. del. Kurset blev ledet af Sveriges repræsentant i omtalte underudvalg, konsulent Sten Norén (SIDA og Skogshögskolan).

KURSUSPLAN 1973

Emne	Timer	Lærer
1. Indledning	1	Kons. S. Norén (Sv.)
2. Skovbrugets rolle i udviklingsarbejdet	2	do.
3. Naturressoursplanlægning		
3.1 Areaklassifikation	2	Prof. A. Nyssönen (Fi.)
3.2 Skovinventering	3	do.
3.3 Jordreformer	2	Prof. E. Jacoby (Sv.)
4. Skovdyrkning		
4.1 Træarter	3	Lic. A. Persson (Sv.)
4.2 Jordbundslære	2	Prof. E. Brünic (BRD)
4.3 Økologi i tropisk naturskov	3	do.
4.4 Dyrkningsmetoder i tropisk naturskov	4	do.
4.5 Planteskole	2	Lektor H. Keiding (Da.)
4.6 Træforædling	1	Lektor P. Guldager (Da.)
4.7 Skovdyrkning i aride områder	2	Lic. M. Zumer-Linder (Sv.)
5. Økologi og teknologi		
5.1 Økonomi og markedsføring	5	Prof. F. Jørgensen (No.)
5.2 Tropiske træarters teknologiske egenskaber	3	Sen. stip. P. Olesen (Da.)
5.3 Hugst og transport i tropisk naturskov	3	Jägm. P. Christiansen (Sv.)
5.4 do., øvelser	2	Kons. S. Norén (Sv.)
5.5 Arbejdskraftsspørgsmål	2	Jägm. B. Frykman (Sv.)
6. Administrative spørgsmål	2	Jägm. E. V. Hofsten (Sv.)
7. Storvildtøkologi	3	Prof. S. Ulfstrand (Sv.)
8. Diskussion	3	

Kursus i 1974

På et møde i København i juni rettede underudvalget eksamensopgaver og drøftede forslag til kursus i 1974.

De, der har bestået eksamen, får et bevis herpå; de, der ikke har bestået, kan få bevis på, at de har deltaget i kurset.

Erfaringerne fra årets kursus giver anledning til visse ændringsforslag vedrørende næste års kursus. Navnlig af hensyn til deltagere fra andre lande end værtslandet er det ikke muligt at strække kurset over mere end 2 uger, men inden for denne ramme kan omfanget formentlig udvides med en halv snes timer. Målsætningen skal formuleres mere konkret, og undervisningen skal ikke være koncentreret om rent forstlige spørgsmål men søge at give deltagerne større forståelse af skovbrugets plads i de samlede udviklingsbestræbelser. I løbet af efteråret vil der her i bladet blive bragt nærmere oplysninger om det kommende kursus.

Naturligvis bliver deltagerne i et kursus af så begrænset omfang ikke »eksperter« i forstlig udviklingsproblematik. Men dels ud fra eget umiddelbart kendskab til kurset og dels på grundlag af samtaler med de danske deltagere mener jeg at kunne stå inde for, at kurset kan give et sådant udbytte, at der ikke er tvivl om dets berettigelse.

Koordinering af dansk skovbrugs u-lands-virksomhed

Hvad besidder man i Danmark af forstlig viden og erfaring, når det gælder opgaver i udviklingslandene, - og hvor finder man den? Det er et ofte tilbagevendende spørgsmål i konkrete situationer for den enkelte, der af en eller anden grund skal søge oplysninger om forhold i udviklingslandene, men også når der „udefra“, d.v.s. fra DANIDA, FAO, regeringer eller virksomheder samt andre faggrupper søges forbindelse med skovbrugskyndige, der kan rådgive eller deltage i forstlige opgaver.

Der findes efterhånden ikke så få folk i forhold til fagets størrelse, som har arbejdet i kortere eller længere tid i udviklingslande spændende over vidt forskellige arbejdsområder - og antallet er stadig stigende. Men bliver disse menneskers viden og erfaring tilstrækkeligt udnyttet, og findes der et sted, hvor den kan samles op og gøres tilgængelig, således at de forskellige aktiviteter i udviklingslandene kommer til at hænge bedre sammen og derved bliver mere virkningsfulde? Svaret efter vor opfattelse er, at dette problem ikke er løst tilfredsstillende.

I udlandsudvalgene for henholdsvis Danske Skovteknikers Landsforbund og Danske Forstkandidaters Forening har man drøftet disse forhold, bl. a. med flere hjemvendte eller besøgende medlemmer, og vi er kommet til det resultat, at der er et stort behov for at opsamle og formidle denne viden gennem opretholdelsen af, hvad vi populært betegner som en »Expertbank« og en »Videnbank«.

En nødvendig forudsætning for at påbegynde en registrering af denne art er indsamling af personlige data. Hertil er i første omgang anvendt et spørgeskema, som er blevet meget positivt modtaget - ca. 80 pct. af kandidaterne har svaret. - Når vi har tilladt os at ulejlige med et sådant spørgeskema, skyldes det de fordele, som vi mener, det kan have for den enkelte at få sine kvalifikationer eller interesser tilgodeset. Skemaet tilsendes alle, som vi ved har forbindelse med u-landsarbejde eller som ønsker at blive registreret som potentielle udsendinge. - Til slutningen er selvfølgelig frivillig, men det er indlysende, at jo flere der melder sig med fyldige oplysninger, des større er mulighederne for at hele den forstlige erfaring og viden med relation til bistandsarbejdet kan blive anvendt og medvirke til en øget aktivitet på området.

Det videre sigte med expert- og videnbanken er dannelsen af et forstligt panel, eventuelt fordelt til arbejdsgrupper for specielle emneområder - i øjeblikket arbejder vi med syv hovedgrupper, hvis formål skal være at behandle de enkelte og aktuelle sager. Disse arbejdsgrupper eller ad hoc udvalg kan, hvor interessen er til stede, tænkes at arbejde videre med opgaverne eller tage nye op. - Grupperne bør have følgende hovedopgaver:

1. Vurdere og rådgive ved de opgaver, der stilles af internationale organisationer eller andre med virksomhed i u-landene og evt. administrere disse.
2. Søge oplysninger om opgavemuligheder og assistere ved formuleringen af dem.
3. Formidle kontakt med alle interesserede herunder også tværfaglig kontakt.
4. Støtte udbygningen og vedligeholdelsen af expert- og videnbank.

Til ko-ordinering af arbejdsgruppernes eller panelets arbejde tænkes nedsat et lille forretningsudvalg eller et sekretariat, som skal formidle den løbende kontakt mellem DANIDA og andre bistandsorganisationer til arbejdsgrupperne og medvirke til opgavernes hurtige og rigtige fordeling. Ved oprettelsen af expert- og videnbank kan forretningsudvalget også medvirke til en faglig informationsformidling, som der skønnes at være et stort behov for.

Til at arbejde videre med dette er der nedsat et foreløbigt arbejdsudvalg bestående af *H. Frølund, H. Barner, H. Keiding, H. Madsen* - sekretær er *J.C. Briand Petersen*.

Den endelige udformning af ovenstående forslag mener vi må bero på en drøftelse i et udvidet forum af interesserede, da vi anser det for meget vigtigt, at initiativet får en så bred opbakning som muligt. Kun derved kan vi håbe på at få en mere samlet og mere effektiv indsats i u-landsarbejdet, hvilket er det egentlige formål med oplægget.

Evt. henvendelser bedes rettet til følgende adresse:

Danish/FAO Forest Tree Seed Centre
DK - 3050 Humlebæk.

H. Keiding.

Litteratur:

Insecticidsprøjtning og fuglebestanden

Broder Bejer-Petersen, Peter Riighsbright Hermansen and Marjun Weihe: On the Effects of Insecticide Spraying in Forests on Birds Living in Nest Boxes. Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift 66, 1972.

I 1964 ophængtes i Grib skov ca. 500 redekasser i 7 nåletræarealer (arealstørrelse 1.27 - 14.45 ha) med det formål at belyse virkningen på fugle af insecticidsprøjtning. Helikoptersprøjtning udførtes i 1965 og 1967 tidligt i juni, når der var maksimalt antal af nyklækkede mejseunger, for at fremkalde størst muligt udslag.

I 1965 anvendtes DDT, parathion og malathion, og i 1967 anvendtes DDT, lindan og malathion (dosering: DDT 1000 g/ha, malathion 900 g/ha, parathion 350 g/ha, lindan 320 g/ha). De tre vigtigste fuglearter var musvit, sortmejsje og broget fluesnapper. Der kunne ikke umiddelbart konstateres nogen giftvirkning på kuldene. I 1965 og 1967 var ægantalene på parcellerne: Musvit 7,5 - 8,5 og 8,5 - 10,5, Sortmejsje 6,7 - 8,5 og 8,2 - 10,0 og for Fluesnapperen henholdsvis 4,5 - 6,6 og 6,0 - 7,0. Redekasserne blev tilset flere gange i ynglesæsonen, og i sprøjtningens særlig ofte kort efter sprøjtningen.

Resultatet af undersøgelserne var følgende:

Ungetabet hos mejserne var størst både på sprøjtede arealer og kontrolparceller i året med størst mejsepopulation (1965).

På arealer af størrelse som de der indgår i denne undersøgelse, synes de her benyttede typer sprøjtninger at være uden væsentlig betydning for fuglebestandens størrelse de følgende år.

P.H.

Sovjetunionen som råstofkilde

H. J. von Maydell: Die Wälder der Sowjetunion als Rohstoffquelle für die Holzindustrie. - Forstarchiv 43 (1972): 245-250.

For Danmarks vedkommende spiller Sovjetunionen en relativt beskedent rolle som leverandør af træ og træprodukter. Den største post er savskåret nåletræ, der i gs. for årene 1969-71 beløb sig til 56.000 m³ med en værdi af 20 mill. kr., svarende til hhv. 6 og 5 pct. af landets samlede import

EGEDAL PLANTESKOLEMASKINER

Katalog tilsendes på forlangende

EGEDAL MASKINFABRIK

Egebjerg, 8700 Horsens

Telefon (05) 6561 77

15.000 m³ bøgekævler kl. A-B-C-D

Købes årligt på Sjælland - Lolland-Falster til markedspris.

Kontant betaling.

RYDE SAVVÆRK

Tlf. (03) 88 92 21*

4930 Maribo

Forsythia - Buxum - Thuja fastigiata

Et af vores specialer er at betjene dyrkere af pyntegrønt. Vi tilbyder igen i år fine planter.

E. Lund-Andersens planteskole

Vinde-Helsinge . 4281 Gørlev Sjæll. . Tlf. (03) 55 91 86

Special-sprøjtning af skov

Har De ukrudts-, skadedyrs- eller sygdomsproblemer i skov eller planteskole, så lad os klare problemerne.

Indhent tilbud både på sprøjtning og kemikalier.

A/S Fyns Sprøjte-Service

Nyborg . Telefon (09) 31 27 06

Firmaet med mange års erfaring.

Pyntegrønt og juletræer

købes til den kommende sæson

EGON JØRGENSEN

ØSTERLED

STAUNSHOLT

3460 BIRKERØD

TLF. (01) 8114 82

af denne vare. Den relativt vigtigste vare fra Sovjetunionen i perioden var finér med yderlag af birk: i gs. 25.000 t (29 pct.) til en værdi af 4 mill. kr. (23 pct.). Alligevel har det interesse for dansk træindustri og skovbrug at være orienteret om sovjetiske skovforhold og eksportmuligheder, for landet øver betydelig indflydelse på priserne på det vesteuropæiske træmarked. I gs. for årene 1968-70 importerede Vesteuropa således 24 mill. m³ savskåret nåletræ (17 pct.) og 14 mill. m³ pulpwood (24 pct.) fra Sovjetunionen.

von Maydell beskriver i artiklen på kort og instruktiv måde Sovjetunionens skovbrug, træindustri og træhandel.

Skovarealet omfatter 915 mill. ha med en stående masse på mere end 80 mia. m³, hvoraf 66 mia. m³ er nåletræ. 90 pct. af arealet hører til den såkaldte taiga: det brede bælte af boreale skove, som strækker sig tværs over Sovjetunionen syd for tundraen. I eksportmæssig henseende er skovfyren den vigtigste træart, skønt den udgør under 1/5 af såvel areal som stående masse. Dens vigtige position skyldes, at eksporten overvejende består af savskåret træ, og at arten forekommer i store mængder i landets vestlige del og dermed er forholdsvis lettilgængelig.

Langt over halvdelen af arealet med næsten 3/4 af den stående masse består af skov, som i biologisk henseende er hugstmoden. Imidlertid bevirker navnlig de vanskelige transportforhold, at over 500 mill. ha skov i Sibirien er økonomisk næsten utilgængelige, og at kun 500 mill. ha af det samlede areal eller 27 mia. m³ hugstmodent træ er taget med i indeværende 5-årsplan.

Hvis det i sammenligning med Europa meget høje forbrug af savskåret træ pr. indb. er gået 10 pct. ned i 1980, vil eksporten af denne vare kunne fordobles. Den største interesse er imidlertid knyttet til bestræbelserne på at udbygge cellulose- og papirindustrien i Sibirien. von Maydell forudsiger, at de sovjetiske leverancer af cellulose og papir samt flis i de kommende år kan få afgørende indflydelse på konkurrenceforholdene på de europæiske markeder.

Finn Helles.

Skov og publikum i Vesteuropa

Lars Kardell: Rekreativ utnyttning av några skogsområden i Vesteuropa. Sveriges Skogsvårdsförbunds Tidskrift 70 (1972): 233-255.

I Sverige har skovbruget i de senere år været udsat for hårde angreb fra den naturinteresserede offentligheds side. Årsagen er skovbrugets stigende benyttelse af »brutale« driftsmetoder, navnlig kemikalieanvendelse og hugst i form af store renafdrifter. Kardell påpeger, at *i denne konfrontation har skovbruget ikke sat nok ind på oplysningsarbejde overfor offentligheden.* Blandt andet for at analysere eventuelle konflikter mellem skovbrug og offentlighed har Kardell studeret rekreativ udnyttelse af en statskov i henholdsvis England, Frankrig og Holland. Udover denne detailanalyse indeholder artiklen mere generelle oplysninger om skovens friluftsfunktion i de tre lande.

Offentlighedens adgang til privatejet skov er i England begrænset til et net af »public footpaths«, dog kan skov åbnes mod ydelse af subsidier; i Frankrig er der normalt ingen adgang til privatskov, men i nærheden af storbyer kan skov åbnes ved lov; i Holland får ejerne som bekendt betydelige subsidier, hvis de åbner deres skov.

Det hollandske statskovbrug gør et stort arbejde for at fremme publikumsbesøget. I Frankrig er der ingen egentlig tradition for skovbesøg, og der gøres gennemgående ikke meget for at få folk ud i skovene. Sådanne landsvise forskelle kan måske motivere refleksioner over selve friluftsbøvetets natur: i hvilken grad bestemmes behovet autonomt af levestandarden, og i hvilken grad er der tale om et kunstigt skabt behov?

Ved det hollandske statskovbrug er der ansat en sociolog, som foretager løbende undersøgelser af friluftsfolkets ønsker og vaner - en ordning som måske burde efterlignes i andre lande. I artiklen gennemgås principper bag etablering af forskellige publikumsfaciliteter, navnlig baseret på hollandske forhold. Trods den korte form synes dette afsnit at kunne benyttes som inspirationskilde.

Kardell konstaterede i England og Holland et modsætningsforhold mellem skovbrugs- og »rekreativ«-tjenestemænd. De sidste hævdede, at skovbrugerne i almindelighed var så belastede af deres uddannelse, at de blev blinde for, at skoven også skulle opfylde andre mål end rent produktionspolitiske. - Desværre er det overladt til læseren at gætte sig til skovbrugernes opfattelse af modparten.

Finn Helles

Saltskader på vejtræer

Stadsgartnerens kontor har netop udsendt Betænkning vedrørende skader på vejtræer i Københavns Kommune som følge af brugen af salt i glatførebekæmpelsen om vinteren.

Betænkningen er udarbejdet af medarbejdere ved Afdeling for fysiologisk botanik og Agrikulturkemisk Laboratorium på Landbohøjskolen, Statens forstlige Forsøgsvæsen, Statens vejlaboratorium og Stadsingeniørens direktorat. Forstkandidat T. Hedvard har været sekretær for udvalget.

Betænkningen indledes med en omfattende litteraturgennemgang og bringer her nogle glimrende farvebilleder, der viser de typiske saltskader på vejtræer i København, der på bladene viser sig som bladrandnekroser, der begynder fra bladens spids. Skaderne på træerne behøver ikke at være totale, men kan være ensidige, svarende til de rødder, der er særligt udsat for saltet. En betydelig del af betænkningen omfatter de jordbunds- og bladanalyser, man har foretaget i København for 100 træer. Disse viser, at der finder en betydelig udvaskning eller nedvaskning af saltet sted, idet saltindholdet i jorden overalt har været stigende indtil 2 m dybde.

Bladnekroser indtræder ved et Cl-indhold på ca. 1 ‰, men en del vaskes bort gennem bladene i sommerens løb.

pH-tallet har i alle alléerne været meget højt, medens mængden af mobiliserbart P har været meget lav.

Der er sammenstillet en liste over træer og buske saltresistens. Mest modstandsdygtige er buske som Tamarix, Lycium, Hippophae og Eleagnus samt Rosa rugosa. Blandt træerne er følgende arter mest resistente: Populus alba, Populus canescens, Robinia, Ulmus parvifolius og U. glabra, Quercus borealis og Q. robur samt Populus tremula. Indenfor de enkelte arter kan der, som man har konstateret det i alléer, være en betydelig individuel variation mellem træerne, og man har her en mulighed for ved planteforædling at finde frem til resistente typer.

I Nørre Allé i København er det i øvrigt interessant at se, at midderrabatens træer har mindre skader end træerne i den vestlige rabat. Forholdet skyldes måske, at den vestlige rabats træer får mindre vand og luft på

grund af en asfalteret cykelsti og parkerede biler end midderrabatens træer. Dette tyder på at en kraftig vandning kan have betydning på de mest udsatte steder.

Man har opstillet tre løsninger på problemet:

1. *Forhindre at sneoptøningsmidlet når frem til træernes rodrum,*

f. eks. ved at plante træerne højere end vejen, hæve terrænet om træerne i forhold til vejen eller ved opsætning af beskyttelseskasser om træerne.

Endnu tør man ikke asfaltere helt ind omkring træerne.

2. *Benytte mindre skadelige optøningsmidler end NaCl.*

Som optøningsmidler har man foruden kogsalt (NaCl) anvendt calciumchlorid (CaCl₂), der også er billigt, samt de mindre skadelige kalksalpeter (Ca(NO₃)₂) og urea (CO(NH₂)₂). Det kedelige er blot, at kalksalpeter kun har en effektiv smeltevirkning til ca. ÷ 4° C og urea til ÷ 8° C, og her er ureas virkning endda ikke smeltende men løsnende, således at der stadig er et betydeligt mekanisk arbejde bag efter med at få sneen bort. Ved stærkere kulde kan kun kogsalt bruges indtil ca. ÷ 10° C og calciumchlorid indtil ÷ 20° C. - Hertil kommer så yderligere, at kalksalpeter er vanskeligere at håndtere og ligesom urea flere gange dyrere end de to andre salte. Kogsalt kan gøres mindre skadeligt ved tilsætning af 10-15 ‰ andre salte.

3. *Gøre træerne modstandsdygtige mod kemikalierne.*

Sunde træer tåler bedre saltet end træer, der har en dårlig forsyning med vand, næringsstoffer og luft til rødderne. Vandet er den vigtigste faktor, og man kan derfor tænke sig placering af nogle vandtætte kummer omkring træerne, som man kan fylde op med 4-500 l vand, der ledes ned omkring rødderne. Eller man kan asfaltere helt op til træerne og vande dem gennem perforerede plasticrør. Hertil kommer så en forbedring af pH samt passende gødskning.

Allétræforædlingen vil Arboretet i Hørsholm kunne påtage sig, hvis de får nødvendige midler dertil.

Betænkningen anviser flere metoder, men erfaringerne på området er endnu ikke store nok.

E. Tolstrup

En af de efterlyste forstmandsboliger. Tegning af Dankwart Dreyer (1816-52). Motivet er muligvis fynsk.

Gamle forstmandsboliger

Skovhistorisk Selskab efterlyser gamle forstmandsboliger, som - inden det er for sent - bør mindes for eftertiden.

Den økonomiske udvikling inden for skovbruget har forlængst medført en nødvendig rationalisering, der ikke mindst har indvirket på de personale-mæssige forhold. En følge heraf er, at mange boliger, der gennem generationer har været beboet af skovridere, skovfogeder, skovløbere, arbejdere m. v. nu tjener andre formål. - De kommende år vil formentlig medføre, at endnu flere forstmandsboliger nedlægges. - Den tanke er da fremsat i Skovhistorisk Selskab, - at de særligt bemærkelsesværdige gamle forstmandsboliger, inden det bliver for sent, bør fotograferes og beskrives mv. for at samles i et register el. lign., der evt. kan danne grundlag for senere bearbejdelse til glæde og gavn for kommende slægter.

Første gang man i skovhistorien omtaler boliger specielt for skovfunktionærer er formentlig i skovforordningen af 21. januar 1710, hvor det bl. a. hedder: at hvor skovene er så store eller således beliggende, at bønderne fra de nærmeste byer ikke kan overkomme tilsynet, skal der ansættes særlige skovfogeder (§ 3), som skal bo i og ved skoven, men ellers bliver det alvorligen forbuden, at ingen huse må lides eller tillades udi skovene eller ved skovene at opbygges. Der blev i henhold til denne forordning ansat

ialt 186 skovfogeder i de kgl. skove, og der måtte opføres 63 nye skovfogedboliger.

Også den til Danmark i 1763 indkaldte von Langen gik ind for, at forstpersonalet skulle bo i umiddelbar nærhed af eller i skoven. Han udtrykker det således: - at en skovrider og holzförster bør bedst og bør bo midt i beridtet eller forsten, kan enhver begribe. Hans hus bør ligge i en sund egn, hvor der tillige er godt vand enten af kildevæld eller af brønde. Jorden og udsigten må være god og fornøjelig, da dette meget bidrager til det menneskelige livs sundhed.

I hvor stort omfang von Langens opfattelse resulterede i opførelse af tjenesteboliger er næppe kendt, men da man jo ret hurtigt opgiver at føre hans øvrige ideer ud i livet, er det vel tvivlsomt, at der er opført ret mange skovtjenestesteder i disse år. Snarere skal vi frem til de store reformers tid i slutningen af 1700-tallet før der kommer rigtig gang i bygningen af tjenesteboliger. Fra denne periode stammer således f. eks. Dæmpegaard i Tokkekøb hegn nord for København. - Denne ejendom opførtes i 1788 som bolig for holzförster Schäffer, der forestod »Folehaugen Bomskole«. Gården med tiliggende tjenestejord var derefter indtil 1903, da den blev solgt, bolig for

en række skovridere for Hørsholm skovdistrikt, sidst V. H. Sundby.

I 1964 har statsskovbruget tilbagekøbt den gamle skovridergård, der nu indgår som centrum i et større rekreativt område. Men der findes utvivlsomt mange andre forstmandsboliger, der med lige så god ret kan nævnes: Valdemarslund, Rømersdal, Nygård på Als for blot at nævne nogle få i statsskovene.

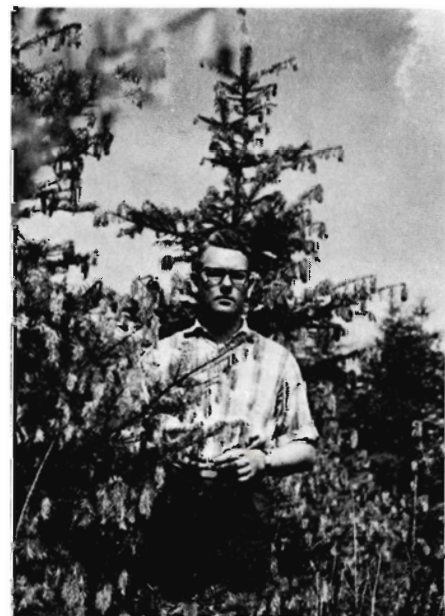
Undertegnede er af Skovhistorisk Selskab blevet opfordret til at undersøge de muligheder, der består for at skabe en sådan samling af jagttagelser. Men for at det kan blive en realitet, vil vi gerne bede læserne om at hjælpe os og have ulejlighed med at indberette til os, dersom man har kendskab til en gammel forstmandsbolig, der bør mindes for eftertiden. På forhånd tak. Henvendelse kan ske til: overassistent H. Petersen, direktoratet for statsskovbruget, Strandvejen 863, 2930 Klampenborg.

Peter Kjoller.
H. Petersen.

Mere om frostskaeder

De frostskaeder, som indtraf 15.-16. juni (se Skoven 6-7), synes at være alt andet end lokale. - Således oplyser skovejer H. Fabricius, Skramsø skovdistrikt, at næsten alle yngre bevoksninger på distriktet af abiesarterne samt rødgran, sitka og omorika er frostskaadede op til 3 m's højde. Selv i bevoksninger med skærm af lærk har der været skader. Man er derfor i år afskåret fra ethvert juletræs- og pyntegrøntsalg i de nævnte træarter. - Også andre distrikter melder om frostskaeder.

tn

Frostskaeder på Skramsø skovdistrikt

Grosses Interesse vorhanden an

TANNEN- CHRISTBÄUMEN UND SCHMUCKREISIG

Anfragen erbeten an:

FA. ANTON GOSSNER

6322 Niederbreitenbach 102 - Tirol / Austria

**Alle arter
skovplanter**

i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og
-planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning - Telf. 05 - 65 12 11

Paludans Planteskole A/S

Klarskov — 4760 Vordingborg
Telefon (03) 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen med
skovfrø og -planter

Vallø Stifts Savværk

Oparbejdning af BØG

Råtræindkøb, tlf. (03) 66 74 13

SKOVKONSULENTEN

Skovtilsyn
Skovadministration
Planlægning
Vurdering
Driftsanalyser

Skovrider E. Tolstrup
Hedegrænsen 38, 2600 Glostrup
Tlf. (01) 96 10 69

Kævler af
ASK,
BØG og
EG
købes

A/S Kolds Savværk

Grundlagt 1888
Kerteminde. Telefon (09) 32 15 15

NÅLETRÆ

til bygningstømmer og master købes.

St. Hjælland Savværk og Imprægneringsanstalt

Hjælland . 7362 Hampen - Telefon (06) 86 91 00

Skovejendom købes

Jylland, Fyn
Ca. 1 million kr.
Stor udbetaling.

Billet mrkt. »Skovejendom«

Vi er købere til

Asketræ

i kævler samt snitgavn, ret og rundt, frit for knaster og overgrøninger, ikke under 16 cm. Top og i længder 800-900-1200 og 1400 m/m. Betaling kontant.

Trævarefabrikken »SKOVHASTRUP«
Hvalsø — Telf. Hvalsø 33

Siden 1896

Hjortsø Planteskole

Svebølle - Telf. 03 - 49 30 20* og 03 - 49 30 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prisliste. Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Forstplanteskolen, Verninge

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet

Forlang prisliste

Indehaver: **Ole van Tol**

Tlf. (09) 75 12 88

John Rolsov's Planteskole

Sdr. Vissing pr. 8740 Brædstrup
Telf. (05) 75 40 53

Vi anbefaler os med alle arter skovplanter i gode provenienser.

Skovplantekulturerne står under Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

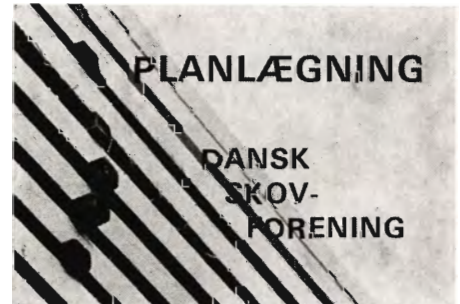
Danplanex

PLANTESKOLER A/S
RØDEKRO TELF. 04-66 29 33* DANMARK

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Skovplanter

i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.

E. Graven's Planteskole

Hansted, Egebjerg, 8700 Horsens
Tlf. (05) 65 60 46

Læ- og hækplanter samt planter til vildtremiser m. v.

Hyllinge Savværk A/s

Tlf. (03) 74 40 64

Kristtorn

Unge planter med klump og lærred. Udvalgt fra hårdføre modertræer med høj bærydelse.

Forlang vor pjèce om dyrkning af Kristtorn.

Chr. Pedersens planteskole
Bogense - Tlf. (09) 81 13 60

OREHOVED TRÆ- OG FINÉRINDUSTRI A/S

I/S Hage og Simony Skovadministration

Pris: Fuld administration 50-80 kr. pr. ha pr. år.

Rationalisering — Tilbud gives.

OREMANDSGAARD · 4735 Mern
Skovrider J. Simony (03) 79 61 28
Skovfoged P. Koefoed (03) 71 63 47
Kontor (03) 79 60 09

OREHOVED · 4840 NØRRE ALSLEV · TLF. (03) 84 60 84